

652
BIBLIOTHECA
SCRIPTORUM GRAECORUM ET ROMANORUM
TEUBNERIANA.

P. VERGILI MARONIS
BUCOLICA ET GEORGICA

IN USUM SCHOLARUM

RECOGNOVIT

OTTO RIBBECK.

BIBLIOTHEQUE
M. Q. A. T. T. E

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCXCI.

BIBLIOTHECA

SCRIPTORUM GRAECORUM ET ROMANORUM TEUBNERIANA.

	M. S.		M. S.
Aelianus ed. Hercher. 2 voll.	9.—	Celsus ed. Daremberg.	3.—
— varia historia	—90	Censorinus ed. Hultsch.	1.20
Aeneas comment. Poliorc. ed. Hug.	1.35	Cicero ed. Mueller. 5 partes (11 voll.)	22.35
Aeschines ed. Franke.	—90	[Auch in 37 einzelnen Heften.]	
Aeschyl. tragoediae ed. Weil	1.50	— oratt. selectae XXI ed. Müller.	
— Einzelne Stücke	—30	2 partes	1.50
Ammianus M. ed. Gardthausen. 2 voll.	7.20	— XIX edd. Eberhard et	
Anacreon ed. Rose. Ed. II.	1.—	Hirschfelder.	2.—
Andocides ed. Blafs. Ed. II.	1.20	— epistolae ed. Wesenberg. 2 voll.	6.—
Annae Comnenae Alexias ed. Reifferscheid. 2 voll.	7.50	— sel. ed. Dietsch. 2 partes	2.50
Anthemius ed. Rose.	1.—	Cleomedes ed. Ziegler.	2.70
Anthologia latina ed. Riese. I. 1. 2.	7.50	Commodianus ed. Ludwig. 2 voll.	2.70
— lyrica ed. Hiller. Ed. IV.	5.—	Cornelius Nepos ed. Fleckeisen	—80
Antiphon ed. Blafs. Ed. II.	2.10	Cornutus ed. Lang.	1.50
Antoninus ed. Stich.	1.80	Corpusculum poesis epic. ludib. edd.	
Apollodorus ed. Bekker.	1.—	Brandt et Wachsmuth. 2 voll.	6.—
Apollonius Perg. ed. Heiberg. Vol. I.	4.50	Curtilus Rufus ed. Vogel.	1.20
Apollonius Rhodius ed. Merkel.	1.—	Dares Phrygius ed. Meister.	1.20
Applan ed. Mendelssohn. 2 voll.	9.—	Demosthenes ed. Dindorf. 3 voll.	
Archimedes ed. Heiberg. 3 voll.	18.—	Ed. IV cur. Blafs. Ed. minor.	4.50
Aristophanes ed. Bergk. 2 voll. Ed. II	3.—	— Auch in 6 partes, à pars	—75
— einzelne Stücke	—45	— 3 voll. Editio maior.	7.20
Aristoteles, de partibus animal.		Dictys Cretensis ed. Meister	1.50
ed. Langkavel.	1.80	Dinarchus ed. Blafs	1.—
— de arte poetica ed. Christ	—60	Dio Cassius ed. Melber. Vol. I.	4.50
— physica ed. Prantl	1.50	Dio Chrysost. ed. Dindorf. 2 voll.	5.40
— Ethica Eudemia ed. Susemihl	1.80	Diodorus ed. Vogel. Vol. I. II.	3.60
— Nicomachea ed. Susemihl	1.80	Dionysius Halic. ed. Jacoby. Vol. I. II	6.60
— de coelo etc. ed. Prantl	1.20	Dracontius ed. de Duyn	1.20
— de coloribus, audibilibus,		Eclogae poet. latin. ed. Brandt	1.—
physiogn. ed. Prantl	—60	— poet. graec. ed. Stadtmüller	2.70
— politica ed. Susemihl.	2.40	Epicorum Graec. fragm. ed. Kinkel. I	3.—
— magna moralia ed. Susemihl	1.20	Euclidis elem. ed. Heiberg. 5 voll	24.60
— de anima libri III ed. Biehl	1.20	Eudociae violarium ed. Flach.	7.50
— ars rhetorica ed. Römer	2.10	Euripides ed. Nauck. 3 voll. Ed. III.	5.70
— metaphysica ed. Christ	2.40	— Einzelne Tragödien à	—30
— fragmenta ed. Rose	4.50	Eusebius ed. Dindorf. 4 voll.	15.—
— oeconomica ed. Susemihl	1.50	Eutropius ed. Rühl	—45
— de plantis ed. Apell	3.—	Fabulae Aesopicae ed. Halm	—90
Arriani expeditio Alex. ed. Abicht	1.20	Fabulae Roman. ed. Eberhard. Vol. I	3.75
— scripta min. ed. Eberhard	1.80	Florilegium Graecum. 10 fasc. à	—45
Athenaeus ed. Kaibel. 3 voll.	17.10	Florus ed. Halm	1.—
Augustinus iter. ed. Dombart. 2 voll.	6.—	Fragmenta poet. Rom. ed. Baehrens	4.20
Aulularia ed. Peiper	1.50	Frontinus ed. Gundermann	1.50
Ausonius ed. Peiper	6.60	Gaius ed. Huschke. Ed. V.	2.70
Autolycus ed. Hultsch	3.60	Galen. scripta min. edd. Marguardt,	
Avienus ed. Breysig	1.—	Mueller, Helmreich. 3 voll. Vol. I, II	4.50
Babrius ed. Schneidewin	—60	Gellius ed. Hertz. 2 voll. Ed. II.	4.20
Boetius de inst. arithm. ed. Friedlein	5.10	Georgius Cyprius ed. Gelzer	3.—
— de consolatione ed. Peiper	2.70	Hellodorus ed. Bekker	2.40
— comm. in Hbr. Aristotelis <i>πρὸς ἑρμηνείας</i> rec. Meiser. 2 voll.	8.70	Herodianus ed. Bekker	1.20
Buccolici Graeci ed. Ahrens. Ed. II	—60	Herodotus ed. Dietsch - Kallenberg.	
Caesar ed. Dinter. 3 voll. Ed. mai. à	1.—	2 voll. Ed. II.	1.95
— Ed. II min.	1.50	Vol. I auch in 2, II in 3 Fasc.	
— de bello Gallico. Ed. II min.	—75	Hesiodus ed. Flach	—45
— ——— civili. Ed. II min.	—60	Hesychius Milesius ed. Flach.	—75
Cassius Felix ed. Rose	3.—	Hieronimi vir. illustr. lib. ed. Herding	2.40
Catullus ed. Müller	—45	Historia Apollonii ed. Riese	1.—
— Tibull., Propertius ed. Müller	2.70	Historici Graeci minores ed. Din-	
Cebetis tabula ed. Drosihn (vergr.)	—60	dorf. 2 voll.	8.25
		Historicorum Rom. rell. ed. Peter	4.50

652
Phaedrus
1852
1852
P. VERGILI MARONIS

BUCOLICA ET GEORGICA

IN USUM SCHOLARUM

RECOGNOVIT

OTTO RIBBECK.

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCXCI.

BIBLIOTHECA
M. GALTATTE

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.

ECLOGA I

MELIBOEVS.

TITYRVS.

- A α* *M.* Tityre, tu patulae recubans sub tegmine fagi
silvestrem tenui musam meditaris avena:
nos patriae fines et dulcia linquimus arva.
- β* nos patriam fugimus: tu, Tityre, lentus in umbra
formonsam resonare doces Amaryllida silvas. 5
- α* *T.* O Meliboe, deus nobis haec otia fe-rit.
namque erit ille mihi semper deus, illius aram
saepe tener nostris ab ovilibus imbuet agnus.
- β'* ille meas errare boves, ut cernis, et ipsum
ludere quae vellem calamo permisit agresti. 10
- B α* *M.* Non equidem invideo, miror magis: undique totis
usque adeo turbatur agris. en ipse capellas
protēnus aeger ago: hanc etiam vix, Tityre, duco.
- β* hic inter densas corulos modo namque gemellos
spem gregis, a, silice in nuda conixa reliquit. 15
- β* saepe malum hoc nobis, si mens non laeva fuisset,
de caelo tactas memini praedicere quercus.
- γ* sed tamen iste deus qui sit da, Tityre, nobis.
- α'* *T.* Vrbem quam dicunt Romam, Meliboe, putavi
stultus ego huic nostrae similem, quo saepe solemus 20
pastores ovium teneros depellere fetus.
- β'* sic canibus catulos similes, sic matribus haedos
noram, sic parvis componere magna solebam.
- β'* verum haec tantum alias inter caput extulit urbes
quantum lenta solent inter viburna cupressi. 25
- γ'* *M.* et quae tanta fuit Romam tibi causa videnti
- Γ α* *T.* Libertas, quae sera tamen respexit inertem
candidior postquam tondenti barba cadebat.

- α respexit tamen et longo post tempore venit,
 postquam nos Amaryllis habet, Galatea reliquit. 30
 α namque, fatebor enim, dum me Galatea tenebat,
 nec spes libertatis erat nec cura peculi.
 β quamvis multa meis exiret victima saeptis,
 pinguis et ingratae premeretur caseus urbi,
 non umquam gravis aere domum mihi dextra redibat. 35
 $\Delta \alpha$ *M.* Mirabar quid maesta deos, Amarylli, vocares;
 cui pendere sua patereris in arbore poma:
 α Tityrus hinc aberat. ipsae te, Tityre, pinus,
 ipsi te fontes, ipsa haec arbusta vocabant.
 $E \alpha$ *T.* Quid facerem? neque servitio me exire licebat 40
 nec tam praesentis alibi cognoscere divos.
 α hic illum vidi iuvenem, Meliboe, quotannis
 bis senos cui nostra dies altaria fumant.
 α hic mihi responsum primus dedit ille petenti:
 'pascite ut ante boves, pueri: summittite tauros.' 45
 $Z \alpha$ *M.* Fortunate senex! ergo tua rura manebunt.
 β et tibi magna satis, quamvis lapis omnia nudus
 limosoque palus obducat pascua iunco.
 β non insueta gravis temptabunt pabula fetas,
 nec mala vicini pecoris contagia laedent. 50
 β fortunate senex! hic inter flumina nota
 et fontis sacros frigus captabis opacum.
 γ hinc tibi, quae semper, vicino ab limite saepes
 Hyblaeis apibus florem depasta salicti
 saepe levi somnum suadebit inire susurro. 55
 γ hinc alta sub rupe canet frondator ad auras:
 nec tamen interea raucae tua cura palumbes
 nec gemere aëria cessabit turtur ab ulmo.
 $H \alpha$ *T.* Ante leves ergo pascentur in aequore cervi,
 et freta destituent nudos in litore pisces; 60
 α ante pererratis amborum finibus exul
 aut Ararim Parthus bibet aut Germania Tigrim,
 β quam nostro illius labatur pectore voltus.
 $\Theta \alpha$ *M.* At nos hinc alii sitientis ibimus Afros,
 pars Scythiam et rapidum cretae veniemus Oaxen 65
 et penitus toto divisos orbe Britannos.

- α en umquam patrios longo post tempore finis,
 pauperis et tuguri congestum caespite culmen
 post aliquot mea regna videns mirabor aristas?
 α impius haec tam culta novalia miles habebit, 70
 barbarus has segetes: en quo discordia civis
 produxit miseros, his nos consevimus agros!
 β insere nunc, Meliboee, piros; pone ordine vites.
 ite meae quondam felix pecus, ite capellae.
 β non ego vos posthac viridi proiectus in antro 75
 dumosa pendere procul de rupe videbo;
 β carmina nulla canam; non me pascente, capellae,
 florentem cytisum et salices carpetis amaras.
 I T. Hic tamen hanc mecum poteras requiescere noctem
 fronde super viridi: sunt nobis mitia poma, 80
 castaneae molles et pressi copia lactis.
 et iam summa procul villarum culmina fumant,
 maioresque cadunt altis de montibus umbrae.

II

- Formonsum pastor Corydon ardebat Alexim,
 delicias domini; nec quid speraret habebat.
 tantum inter densas umbrosa cacumina fagos
 adsidue veniebat. ibi haec incondita solus
 montibus et silvis studio iactabat inani: 5
 a O crudelis Alexi, nihil mea carmina curas?
 nil nostri miserere? mori me denique coges.
 a nunc etiam pecudes umbras et frigora captant;
 nunc virides etiam occultant spineta lacertos,
 a Thestylis et rapido fessis messoribus aestu 10
 alia serpullumque herbas contundit olentis.
 a at mecum raucis, tua dum vestigia lustrò,
 sole sub ardenti resonant arbusta cicadis.
 b nonne fuit satius, tristis Amaryllidis iras
 atque superba pati fastidia? nonne Menalcan, 15
 quamvis ille niger, quamvis tu candidus esses?

- a' O formonse puer, nimium ne crede colori!
 alba ligustra cadunt, vaccinia nigra leguntur.
 a' despectus tibi sum, nec qui sim quaeris, Alexi,
 quam dives pecoris, nivei quam lactis abundans: 20
 a' mille meae Siculis errant in montibus agnae;
 lac mihi non aestate novom, non frigore deficit.
 a' canto, quae solitus, siquando armenta vocabat,
 Amphion Dircaeus in Actaeo Aracinto.
 b' nec sum adeo informis: nuper me in litore vidi, 25
 cum placidum ventis staret mare; non ego Daphnim
 iudice te metuam, si numquam fallit imago.
 c O tantum libeat mecum tibi sordida rura
 atque humilis habitare casas, et figere cervos,
 haedorumque gregem viridi compellere hibisco! 30
 c mecum una in silvis imitabere Pana canendo.
 nec te paeniteat calamo trivisse labellum: 34
 haec eadem ut sciret, quid non faciebat Amyntas? 35
 d Est mihi disparibus septem compacta cicutis
 fistula, Damoetas dono mihi quam dedit olim
 et dixit moriens: 'te nunc habet ista secundum.'
 d praeterea duo nec tuta mihi valle reperti 40
 capreoli, sparsis etiam nunc pellibus albo;
 bina die siccant ovis ubera: quos tibi servo.
 e iam pridem a me illos abducere Thestylis orat;
 e et faciet, quoniam sordent tibi munera nostra.
 f Huc ades, o formonse puer: tibi lilia plenis 45
 ecce ferunt nymphae calathis; tibi candida nais,
 pallentis violas et summa papavera carpens,
 narcissum et florem iungit bene olentis anethi;
 tum casia atque aliis intexens suavibus herbis
 mollia luteola pingit vaccinia calta. 50
 f ipse ego cana legam tenera lanugine mala

 castaneasque nuces, mea quas Amaryllis amabat;
-
- Pan primum calamos cera coniungere pluris 32
 instituit, Pan curat ovis oviumque magistros.
 dixit Damoetas, invidit stultus Amyntas. 39

addam cerea pruna: honos erit huic quoque pomo;
et vos, o lauri, carpam et te, proxuma myrte,
sic positae quoniam suavis miscetis odores. 55

g Rusticus es, Corydon: nec munera curat Alexis,
nec, si muneribus certes, concedat Iollas.

g heu heu! quid volui misero mihi? floribus austrum
perditus et liquidis inmisi fontibus apros.

h Quem fugis, a, demens? habitarunt di quoque silvas 60
Dardaniusque Paris. Pallas quas condidit arces
ipsa colat: nobis placeant ante omnia silvae.

h torva leaena lupum sequitur, lupus ipse capellam,
florentem cytisum sequitur lasciva capella,
te Corydon, o Alexi: trahit sua quemque voluptas. 65

i Aspice, aratra iugo referunt suspensa iuveni,
et sol crescentis decedens duplicat umbras.

me tamen urit amor: quis enim modus adsit amor?
a Corydon Corydon, quae te dementia cepit!

i semiputata tibi frondosa vitis in ulmo est. 70
quin tu aliquid saltem potius, quorum indiget usus,
viminibus mollique paras detexere iunco?
invenies alium, si te hic fastidit, Alexim.

III

MENALCAS. DAMOETAS. PALAEMON.

a *M.* Dic mihi, Damoeta, cuium pecus? an Meliboei?

D. Non, verum Aegonis; nuper mihi tradidit Aegon.

b *M.* Infelix o semper ovis pecus! ipse Neaeram
dum fovet ac ne me sibi praeferat illa veretur,
hic alienus ovis custos bis mulget in hora; 5
et sucus pecori et lac subducitur agnis.

D. Parcius ista viris tamen obicienda memento.
novimus et qui te transversa tuentibus hirqis,
et quo — sed faciles nympae risere — sacello.

M. Tum, credo, cum me arbustum videre Miconis 10
atque mala vitis incidere falce novellas.

D. Aut hic ad veteres fagos cum Daphnidis arcum
fregisti et calamos: quae tu, perverse Menalca,
et cum vidisti puero donata, dolebas,
et si non aliqua nocuisses, mortuus esses. 15

M. Quid domini faciant, audent cum talia fures?
non ego te vidi Damonis, pessime, caprum
excipere insidiis, multum latrante Lycisca?
et cum clamarem 'quo nunc se proripit ille?
Tityre, coge pecus!' tu post carecta latebas. 20

D. An mihi cantando victus non redderet ille,
quem mea carminibus meruisset fistula caprum?
si nescis, meus ille caper fuit; et mihi Damon
ipse fatebatur; sed reddere posse negabat.

M. Cantando tu illum? aut umquam tibi fistula cera 25
iuncta fuit? non tu in triviis, indocte, solebas
stridenti miserum stipula disperdere carmen?

D. Vis ergo inter nos quid possit uterque vicissim
experiamur? ego hanc vitulam (ne forte recuses,
bis venit ad mulctram, binos alit ubere fetus) 30
depono: tu dic, mecum quo pignore certes.

M. De grege non ausim quicquam deponere tecum:
est mihi namque domi pater, est iniusta noverca;
bisque die numerant ambo pecus, alter et haedos.
verum, id quod multo tute ipse fatebere maius, 35
(insanire libet quoniam tibi) pocula ponam
fagina, caelatum divini opus Alcimedontis:
lenta quibus torno facili super addita vitis
diffusos edera vestit pallente corymbos.

in medio duo signa, Conon et — quis fuit alter, 40
descripsit radio totum qui gentibus orbem,
tempora quae messor, quae curvos arator haberet?
necdum illis labra admovi, sed condita servo.

D. Et nobis idem Alcimedon duo pocula fecit,
et molli circum est ansas amplexus acantho, 45
Orpheaue in medio posuit silvasque sequentis;
necdum illis labra admovi, sed condita servo:

si ad vitulam spectas, nihil est quod pocula laudes
M. Numquam hodie effugies; veniam quocumque vocaris.

audiat haec tantum — vel qui venit ecce Palaemon. 50
efficiam, posthac ne quemquam voce lacessas.

D. Quin age, siquid habes; in me mora non erit ulla,
nec quemquam fugio: tantum, vicine Palaemon,
sensibus haec imis (res est non parva) reponas.

e *P.* Dicite, quandoquidem in molli consedimus herba. 55
et nunc omnis ager, nunc omnis parturit arbos,
nunc frondent silvae, nunc formosissimus annus.
incipi, Damoeta; tu deinde sequere, Menalca.
alternis dicetis: amant alterna camenae.

α *D.* Ab Iove principium musae: Iovis omnia plena; 60
ille colit terras; illi mea carmina curae.

α' *M.* Et me Phoebus amat; Phoebus sua semper apud me
munera sunt, lauri et suave rubens hyacinthus.

β *D.* Malo me Galatea petit, lasciva puella,
et fugit ad salices, et se cupit ante videri. 65

β' *M.* At mihi sese offert ultro meus ignis Amyntas,
notior ut iam sit canibus non Delia nostris.

γ *D.* Parta meae Veneri sunt munera: namque notavi
ipse locum, aëriae quo congressere palumbes.

γ' *M.* Quod potui, puero silvestri ex arbore lecta 70
aurea mala decem misi; cras altera mittam.

δ *D.* O quotiens et quae nobis Galatea locuta est!
partem aliquam, venti, divom referatis ad auris!

δ' *M.* Quid prodest, quod me ipse animo non spernis,
Amynta,

si, dum tu sectaris apros, ego retia servo? 75

ε *D.* Phyllida mitte mihi: meus est natalis, Iolla;
cum faciam vitula pro frugibus, ipse venito.

ε' *M.* Phyllida amo ante alias: nam me discedere flevit,
et longum 'formonse, vale vale', inquit, 'Iolla.'

ζ *D.* Triste lupus stabulis, maturis frugibus imbres, 80
arboribus venti, nobis Amaryllidis irae.

ζ' *M.* Dulce satis umor, depulsis arbutus haedis,
lenta salix feto pecori, mihi solus Amyntas.

η *D.* Polio amat nostram, quamvis est rustica, musam:
Pierides, vitulam lectori pascite vestro. 85

η' *M.* Polio et ipse facit nova carmina: pascite taurum,

iam cornu petat et pedibus qui spargat harenam.

θ *D.* Qui te, Polio, amat, veniat quo te quoque gaudet;
mella fluant illi, ferat et rubus asper amomum.

θ' *M.* Qui Bavium non odit, amet tua carmina, Maevi, 90
atque idem iungat volpes et mulgeat hircos.

ι *D.* Qui legitis flores et humi nascentia fraga,
frigidus, o pueri, fugite hinc, latet anguis in herba.

ι' *M.* Parcite, oves, nimium procedere: non bene ripae
creditur; ipse aries etiam nunc vellera siccet. 95

κ *D.* Tityre, pascentes a flumine reice capellas:
ipse, ubi tempus erit, omnis in fonte lavabo.

κ *M.* Cogite oves, pueri; si lac praeceperit aestus,
ut nuper, frustra pressabimus ubera palmis.

λ *D.* Heu heu, quam pingui macer est mihi taurus in
ervo! 100

idem amor exitium pecori pecorisque magistro.

λ' *M.* His certe neque amor causa est: vix ossibus
haerent.

nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.

υ *D.* Dic, quibus in terris — et eris mihi magnus
Apollo —

tris pateat Caeli spatium non amplius ulnas. 105

υ *M.* Dic, quibus in terris inscripti nomina regum
nascantur flores; et Phyllida solus habeto.

ε *P.* Non nostrum inter vos tantas componere lites.
et vitula tu dignus et hic. et quisquis amores
hau temnet dulcis, haut experietur amaros. 110
claudite iam rivos, pueri: sat prata biberunt.

IV

Sicelides musae, paulo maiora canamus!
non omnis arbusta iuvant humilesque myricae;
si canimus silvas, silvae sint consule dignae.

A a Ultima Cumaei venit iam carminis aetas;
magnus ab integro saeculorum nascitur ordo. 5

- a iam redit et virgo, redeunt Saturnia regna;
iam nova progenies caelo demittitur alto.
- b tu modo nascenti puero, quo ferrea primum
desinet ac toto surget gens aurea mundo,
casta fave Lucina: tuus iam regnat Apollo. 10
- a Teque adeo decus hoc aevi, te consule inibit,
Polio, et incipient magni procedere menses;
- a te duce, siqua manent sceleris vestigia nostri,
inrita perpetua solvent formidine terras.
- b ille deum vitam accipiet, divisque videbit 15
permixtos heroas, et ipse videbitur illis,
pacatumque reget patriis virtutibus orbem.
- B c At tibi prima, puer, nullo munuscula cultu
errantis hederas passim cum baccare tellus
mixtaque ridenti colocasia fundet acantho. 20
- c ipsae lacte domum referent distenta capellae
ubera, nec magnos metuent armenta leones.
ipsa tibi blandos fundent cunabula flores.
- d occidet et serpens, et fallax herba veneni
- d occidet; Assyrium volgo nascetur amomum. 25
- C e At simul heroum laudes et facta parentis
iam legere et quae sit poteris cognoscere virtus:
- f molli paulatim flavescet campus arista,
incultisque rubens pendebit sentibus uva,
et durae quercus sudabunt roscida mella. 30
- f pauca tamen suberunt priscae vestigia fraudis,
quae temptare Thetim ratibus, quae cingere muris
oppida, quae iubeant telluri infundere sulcos.
- f alter erit tum Tiphys, et altera quae vehat Argo 35
delectos heroas; erunt etiam altera bella,
atque iterum ad Troiam magnus mittetur Achilles.
- D g Hinc, ubi iam firmata virum te fecerit aetas,
cedet et ipse mari vector, nec nautica pinus
mutabit merces: omnis feret omnia tellus.
- g non rastros patietur humus, non vinea falcem; 40
robustus quoque iam tauris iuga solvet arator;
nec varios discet mentiri lana colores,
- g ipse sed in pratis aries iam suave rubenti

- murice, iam croceo mutabit vellera luto;
sponte sua sandyx pascentis vestiet agnos. 45
- E 'Talia saecula' suis dixerunt 'currite' fuis
concordes stabili fatorum numine parcae.
- F h Adgredere o magnos (aderit iam tempus) honores,
cara deum suboles, magnum Iovis incrementum!
- i aspice convexo nutantem pondere mundum, 50
terrasque tractusque maris caelumque profundum,
aspice, venturo laetentur ut omnia saeclo!
- h o mihi tum longae maneat pars ultima vitae,
spiritus et quantum sat erit tua dicere facta:
- i non me carminibus vincat nec Thracius Orpheus, 55
nec Linus, huic mater quamvis atque huic pater adsit,
Orphei Caliopea, Lino formonsus Apollo.
- k Pan etiam, Arcadia mecum si iudice certet,
k Pan etiam Arcadia dicat se iudice victum.
- l incipe, parve puer, risu cognoscere matrem: 60
matri longa decem tulerunt fastidia menses.
- l incipe, parve puer: cui non risere parentes,
nec deus hunc mensa, dea nec dignata cubileist.

V

MENALCAS. MOPSUS.

- a *ME.* Cur non, Mopse, boni quoniam convenimus ambo,
in calamos inflare levis, ego dicere versus,
hic corylis mixtas inter consedimus ulmos?
- a *MO.* Tu maior; tibi me est aecum parere, Menalca,
sive sub incertas zephyris motantibus umbras, 5
sive antro potius succedimus. aspice, ut antrum
silvestris raris sparsit labrusca racemis.
- b *ME.* Montibus in nostris solus tibi certat Amyntas.
- b *MO.* Quid, si idem certet Phoebum superare canendo?
- c *ME.* Incipe, Mopse, prior, siquos aut Phyllidis ignes 10
aut Alconis habes laudes aut iurgia Codri.
incipe; pascentis servabit Tityrus haedos.

- c *MO.* Immo haec, in viridi nuper quae cortice fagi
carmina descripsi et modulans alterna notavi,
experiar. tu deinde iubeto ut certet Amyntas. 15
- c *ME.* Lenta salix quantum pallenti cedit olivae,
puniceis humilis quantum saliuunca rosetis,
iudicio nostro tantum tibi cedit Amyntas.
sed tu desine plura, puer; successimus antro.
- α *MO.* Extinctum nymphae crudeli funere Daphnim 20
flebant (vos coryli testes et flumina nymphis),
α cum complexa sui corpus miserabile nati
atque deos atque astra vocat crudelia mater.
- β Non ulli pastos illis egere diebus
frigida, Daphni, boves ad flumina; nulla neque amnem 25
libavit quadrupes, nec graminis attigit herbam.
Daphni, tuum Poenos etiam ingemuisse leones
interitum montesque feri silvaeque locuntur.
- γ Daphnis et Armenias curru subiungere tigris
instituit, Daphnis thiasos inducere Bacchi 30
et foliis lentas intexere mollibus hastas.
vitis ut arboribus decori est, ut vitibus uvae,
ut gregibus tauri, segetes ut pinguibus arvis:
tu decus omne tuis. postquam te fata tulerunt,
ipsa Pales agros atque ipse reliquit Apollo. 35
- δ Grandia saepe quibus mandavimus hordea sulcis,
infelix lolium et steriles nascuntur avenae;
pro molli viola, pro purpurea narcisso
carduos et spinis surgit paliurus acutis.
- ε Spargite humum foliis, inducite fontibus umbras, 40
pastores (mandat fieri sibi talia Daphnis)
ζ et tumulum facite, et tumulo super addite carmen:
ε 'Daphnis ego in silvis, hinc usque ad sidera notus,
formonsi pecoris custos, formonsior ipse.
- d *ME.* Tale tuum nobis carmen, divine poeta, 45
quale sopor fessis in gramine, quale per aestum
dulcis aquae saliente sitim restinguere rivo.
nec calamis solum aequiperas, sed voce magistrum

- e nos tamen haec quocumque modo tibi nostra vicissim 50
dicemus, Daphnimque tuum tollemus ad astra;
Daphnim ad astra feremus: amavit nos quoque Daphnis.
- e *MO.* An quicquam nobis tali sit munere maius?
et puer ipse fuit cantari dignus, et ista
iam pridem Stimichon laudavit carmina nobis. 55
- α' *ME.* Candidus insuetum miratur limen Olympi
sub pedibusque videt nubes et sidera Daphnis.
α' ergo alacris silvas et cetera rura voluptas
Panaque pastoresque tenet dryadasque puellas.
β' Nec lupus insidias pecori, nec retia cervis 60
ulla dolum meditantur; amat bonus otia Daphnis.
ipsi laetitia voces ad sidera iactant
intonsi montes; ipsae iam carmina rupes,
ipsa sonant arbusta: 'deus, deus ille, Menalca!'
- γ' Sis bonus o felixque tuis! en quattuor aras: 65
ecce duas tibi, Daphni, duas altaria Phoebō.
pocula bina novo spumantia lacte quotannis
craterasque duo statuam tibi pinguis olivi,
et multo in primis hilarans convivia baccho,
ante focum, si frigus erit, si messis, in umbra 70
vina novom fundam calathis Ariusia nectar.
- δ cantabunt mihi Damoetas et Lyctius Aegon;
saltantis saturos imitabitur Alphesiboeus.
haec tibi semper erunt et cum sollemnia vota
reddemus nymphis, et cum lustrabimus agros. 75
- ε' Dum iuga montis aper, fluvios dum piscis amabit,
dumque thymo pascentur apes, dum rore cicadae,
ζ' semper honos nomenque tuum laudesque manebunt.
ε' ut Baccho Cererique, tibi sic vota quotannis
agricolae facient; damnabis tu quoque votis. 80
- d' *MO.* Quae tibi, quae tali reddam pro carmine dona?
nam neque me tantum venientis sibilus austru
nec percussa iuvant fluctu tam litora, nec quae
saxosas inter decurrunt flumina valles.
- e' *ME.* Hac te nos fragili donabimus ante cicuta. 85
haec nos 'formosum Corydon ardebat Alexim.'
haec eadem docuit 'cuium pecus? an Meliboei?'

e' *MO.* At tu sume pedum, quod, me cum saepe rogaret,
non tulit Antigenes (et erat tunc dignus amari)
formonsum paribus nodis atque aere, Menalca. 90

VI

Prima Syracosio dignata est ludere versu
nostra neque erubuit silvas habitare Thalea
cum canerem reges et proelia, Cynthius aurem
vellit et admonuit: 'pastorem, Tityre, pinguis
pascere oportet ovis, deductum dicere carmen.' 5
nunc ego (namque super tibi erunt qui dicere laudes,
Vare, tuas cupiant et tristia condere bella)
agrestem tenui meditabor harundine musam.

non iniussa cano. siquis tamen haec quoque, siquis
captus amore leget: te nostrae, Vare, myricae, 10
te nemus omne canet; nec Phoebo gratior ullast,
quam sibi quae Vari praescripsit pagina nomen.

a Pergite, Pierides. Chromis et Mnasyllus in antro
Silenum pueri somno videre iacentem,
inflatum hesterno venas, ut semper, iaccho; 15
serta procul, tantum capiti delapsa, iacebant,
et gravis attrita pendebat cantharus ansa.

a adgressi (nam saepe senex spe carminis ambo
luserat) iniciunt ipsis ex vincula sertis.
addit se sociam timidisque supervenit Aegle, 20
Aegle, naiadum pulcherrima, iamque videnti
sanguineis frontem moris et tempora pingit.

b Ille dolum ridens 'quo vincula nectitis?' inquit.
'solve me, pueri; satis est potuisse videri.

b carmina quae voltis cognoscite; carmina vobis, 25
huic aliud mercedis erit.' simul incipit ipse.

b tum vero in numerum faunosque ferasque videres
ludere, tum rigidas motare cacumina quercus;

b nec tantum Phoebo gaudet Parrasia rupes,
nec tantum Rhodope miratur et Ismarus Orphea. 30

- c Namque canebat, uti magnum per inane coacta
 semina terrarumque animaeque marisque fuissent
 et liquidi simul ignis; ut his exordia primis
 omnia et ipse tener mundi concreverit orbis;
 c tum durare solum et discludere Nerea ponto 35
 coeperit et rerum paulatim sumere formas;
 iamque novom terrae stupeant lucescere solem,
 altius atque cadant summotis nubibus imbres;
 c incipiant silvae cum primum surgere, cumque
 rara per ignaros errent animalia montis. 40
 hinc lapides Pyrrhae iactos, Saturnia regna,
 Caucaseasque refert volucres furtumque Promethei.
 d his adiungit, Hylan nautae quo fonte relictum
 clamassent, ut litus 'Hyla Hyla' omne sonaret;
 d et fortunatam, si numquam armenta fuissent, 45
 Pasiphaen nivei solatur amore iuvenci.
 e a virgo infelix, quae te dementia cepit!
 Proetides implerunt falsis mugitibus agros,
 at non tam turpis pecudum tamen ulla secuta
 concubitus, quamvis collo timuisset aratrum, 50
 et saepe in levi quaesissent cornua fronte.
 e a virgo infelix, tu nunc in montibus erras:
 ille latus niveum molli fultus hyacintho
 ilice sub nigra pallentis ruminat herbas,
 aut aliquam in magno sequitur grege. 'claudite, nym-
 phae, 55
 Dictaeae nymphae, nemorum iam claudite saltus,
 siqua forte ferant oculis sese obvia nostris
 errabunda bovis vestigia; forsitan illum
 f aut herba captum viridi aut armenta secutum
 perducant aliquae stabula ad Gortynia vaccae.' 60
 g tum canit Hesperidum miratam mala puellam;
 tum Phaethontidas musco circumdat amarae
 corticis, atque solo proceras erigit alnos.
 h tum canit, errantem Permessi ad flumina Gallum
 Aonas in montis ut duxerit una sororum, 65
 utque viro Phoebi chorus adsurrexerit omnis;
 ut Linus haec illi divino carmine pastor

- floribus atque apio crinis ornatus amaro
 h dixerit: 'hos tibi dant calamos, en accipe, musae,
 Ascraeo quos ante seni, quibus ille solebat 70
 cantando rigidas deducere montibus ornos.
 his tibi Grynei nemoris dicatur origo,
 ne quis sit lucus, quo se plus iactet Apollo.'
 i Quid loquar, aut Scyllam Nisi, quam fama secutast
 candida succinctam latrantibus inguina monstris 75
 Dulichias vexasse rates et gurgite in alto
 a! timidos nautas canibus lacerasse marinis:
 i aut ut mutatos Terei narraverit artus,
 quas illi Philomela dapes, quae dona pararit,
 quo cursu deserta petiverit, et quibus alte 80
 infelix sua tecta super volitaverit alis?
 k Omnia, quae Phoebo quondam meditante beatus
 audiit Eurotas iussitque ediscere lauros,
 ille canit (pulsae referunt ad sidera valles),
 cogere donec oves stabulis numerumque referri 85
 iussit et invito processit Vesper Olympo.

VII

MELIBOEUS. CORYDON. THYRSIS.

- a M. Forte sub arguta consederat ilice Daphnis,
 compulerantque greges Corydon et Thyrsis in unum,
 Thyrsis oves, Corydon distentas lacte capellas,
 ambo florentes aetatibus, Arcades ambo,
 et cantare pares et respondere parati. 5
 a huc mihi, dum teneras defendo a frigore myrtos,
 vir gregis ipse caper deerraverat; atque ego Daphnim
 aspicio. ille ubi me contra videt, 'ocius' inquit
 'huc ades, o Meliboe; caper tibi salvos et haedi;
 et siquid cessare potes, requiesce sub umbra. 10
 h huc ipsi potum venient per prata iuveni;
 hic viridis tenera praetexit harundine ripas
 Mincius, eque sacra resonant examina quercu.'

- b quid facerem? neque ego Alcippen nec Phyllida habebam,
depulsos a lacte domi quae clauderet agnos; 15
et certamen erat Corydon cum Thyrside magnum.
- c posthabui tamen illorum mea seria ludo.
alternis igitur contendere versibus ambo
coepere; alternos musae meminisse volebant.
hos Corydon, illos referebat in ordine Thyrsis. 20
- α C. Nymphae, noster amor, Libethrides, aut mihi
carmen
quale meo Codro concedite (proxima Phoebi
versibus ille facit) aut, si non possumus omnes,
hic arguta sacra pendebit fistula pinu.
- α T. Pastores, hederā crescentem ornate poetam, 25
Arcades, invidia rumpantur ut ilia Codro;
aut, si ultra placitum laudarit, baccare frontera
cingite, ne vati noceat mala lingua futuro.
- β C. Saetosi caput hoc apri tibi, Delia, parvos
et ramosa Micon vivacis cornua cervi. 30
si proprium hoc fuerit, levi de marmore tota
puniceo stabis suras evincta cothurno.
- β' T. Sinum lactis et haec te liba, Priape, quotannis
expectare sat est: custos es pauperis horti.
nunc te marmoreum pro tempore fecimus; at tu, 35
si fetura gregem suppleverit, aureus esto.
- γ C. Nerine Galatea, thymo mihi dulcior Hyblae,
candidior cynis, hederā formonsior alba,
cum primum pasti repetent praesaepia tauri,
siqua tui Corydonis habet te cura, venito. 40
- γ' T. Immo ego Sardoniis videar tibi amarior herbis,
horridior rusco, proiecta vilior alga,
si mihi non haec lux toto iam longior annost.
ite domum pasti, siquis pudor, ite iuvenci.
- δ C. Muscosi fontes et somno mollior herba,
et quae vos rara viridis tegit arbutus umbra,
solstitium pecori defendite: iam venit aestas
torrida, iam lento turgent in palmitē gemmae
- δ' T. Hic focus et taedae pingues, hic plurimus ignis

semper et adsidua postes fuligine nigri; 50
 hic tantum Boreae curamus frigora, quantum
 aut numerum lupo aut torrentia flumina ripas.

ε C. Stant et iuniperi et castaneae hirsutae;
 strata iacent passim sua quaeque sub arbore poma;
 omnia nunc rident: at si formonsus Alexis 55
 montibus his abeat, videas et flumina sicca.

ε' T. Aret ager; vitio moriens sitit aëris herba;
 Liber pampineas invidit collibus umbras:
 Phyllidis adventu nostrae nemus omne virebit,
 Iuppiter et laeto descendet plurimus imbri. 60

ξ C. Populus Alcidae gratissima, vitis Iaccho,
 formonsae myrtus Veneri, sua laurea Phoebo,
 Phyllis amat corylos; illas dum Phyllis amabit,
 nec myrtus vincet corylos nec laurea Phoebi.

ξ' T. Fraxinus in silvis pulcherrima, pinus in hortis, 65
 populus in fluviis, abies in montibus altis:
 saepius at si me, Lycida formonse, revisas,
 fraxinus in silvis cedat tibi, pinus in hortis.

d M. Haec memini, et victum frustra contendere
 Thyrsim.

ex illō Corydon Corydon est tempore nobis. 70

VIII

a Pastorum musam Damonis et Alpheisiboei,
 b immemor herbarum quos est mirata iuvenca
 certantis, quorum stupefactae carmine lynces,
 et mutata suos requierunt flumina cursus,
 a Damonis musam dicemus et Alpheisiboei. 5
 c Tu mihi, seu magni superas iam saxa Timavi,
 sive oram Illyrici legis aequoris (en erit umquam
 ille dies, mihi cum liceat tua dicere facta?
 d en erit ut liceat totum mihi ferre per orbem
 sola Sophocleo tua carmina digna cothurno? 10
 c a te principium, tibi desinam.) accipe iussis

carmina coepta tuis, atque hanc sine tempora circum
inter vittrices hederam tibi serpere laurus.

e Frigida vix caelo noctis decesserat umbra,
cum ros in tenera pecori gratissimus herba: 15
incumbens tereti Damon sic coepit olivae.

1 D. 'Nascere, praeque diem veniens age, Lucifer, alnum,
coniugis indigno Nysae deceptus amore
dum queror, et divos, quamquam nil testibus illis
profeci, extrema moriens tamen adloquar hora. 20
incipi Maenaios mecum, mea tibia, versus.

2 Maenalus argutumque nemus pinosque loquentis
semper habet; semper pastorum ille audit amores
Panaque, qui primus calamos non passus inertis.
incipi Maenaios mecum, mea tibia, versus. 25

3 Mopso Nysa datur: quid non speremus amantes?
iungentur iam grypes equis, aevoque sequenti
cum canibus timidi venient ad pocula dammae. 28
incipi Maenaios mecum, mea tibia, versus.

Mopse, novas incide faces: tibi ducitur uxor; 29
sparge, marite, nuces: tibi deserit Hesperus Oetam. 30
incipi Maenaios mecum, mea tibia, versus.

1' O digno coniuncta viro, dum despicias omnes,
dumque tibi est odio mea fistula dumque capellae
hirsutumque supercilium promissaque barba,
nec curare deum credis mortalia quemquam. 35
incipi Maenaios mecum, mea tibia, versus.

3 Saepibus in nostris parvam te roscida mala
(dux ego vester eram) vidi cum matre legentem.
alter ab undecimo tum me iam acceperat annus;
iam fragilis poteram ab terra contingere ramos. 40
ut vidi ut perii, ut me malus abstulit error.

incipi Maenaios mecum, mea tibia, versus.

2' Nunc scio, quid sit Amor. duris in cotibus illum
aut Tmaros aut Rhodope aut extremi Garamantes
nec generis nostri puerum nec sanguinis edunt. 45

incipi Maenaios mecum, mea tibia, versus.

2' Saevos Amor docuit natorum sanguine matrem
commaculare manus, crudelis! tu quoque, mater,

- crudelis mater, magis at puer inprobus ille. 49
 incipe Maenalios mecum, mea tibia, versus. 51
 3" Nunc et ovis ultro fugiat lupus, aurea durae
 mala ferant quercus, narcisso floreat alnus,
 pinguis corticibus sudent electra myricae,
 certent et cynis ululae, sit Tityrus Orpheus, 55
 Orpheus in silvis, inter delphinas Arion.
 incipe Maenalios mecum, mea tibia, versus.
 1" Omnia vel medium fiat mare. vivite, silvae:

 praeceps aërii specula de montis in undas
 deferar; extremum hoc munus morientis habeto. 60 . .
 desine Maenalios, iam desine, tibia, versus.
 f Haec Damon: vos, quae responderit Alpheisiboeus,
 dicite, Pierides; non omnia possumus omnes.
 1 'Effer aquam, et molli cinge haec altaria vitta,
 verbenasque adole pinguis et mascula tura, 65
 coniugis ut magicis sanos avertere sacris
 experiar sensus; nihil hic nisi carmina desunt.
 ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.
 2 Carmina vel caelo possunt deducere Lunam;
 carminibus Circe socios mutavit Ulixi; 70
 frigidus in pratis cantando rumpitur anguis.
 ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.
 3 Terna tibi haec primum triplici diversa colore
 licia circumdo, terque haec altaria circum
 effigiem duco; numero deus impare gaudet. 75
 ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.
 necte tribus nodis ternos, Amarylli, colores;
 necte, Amarylli, modo et 'Veneris' dic 'vincula necto'.
 ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.
 1 Limus ut hic durescit, et haec ut cera liquescit 80
 uno eodemque igni: sic nostro Daphnis amore.
 sparge molam, et fragilis incende bitumine laurus.
 Daphnis me malus urit, ego hanc in Daphnide laurum.
 ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim

inprobus ille puer; crudelis tu quoque, mater 50

- 3' Talis amor Daphnim, qualis cum fessa iuvenum 85
per nemora atque altos quaerendo bocal lucos
propter aquae rivom viridi procumbit in ulva,
perdita nec serae meminit decedere nocti,
talis amor teneat, nec sit mihi cura mederi.

ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daph-
nim. 90

- 2' Has olim exuvias mihi perfidus ille relinquit,
pignora cara sui: quae nunc ego limine in ipso,
terra, tibi mando; debent haec pignora Daphnim.

ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.

- 3" Has herbas atque haec Ponto mihi lecta venena 95
ipse dedit Moeris (nascuntur plurima Ponto);
his ego saepe lupum fieri et se condere silvis
Moerim, saepe animas imis excire sepulchris
atque satas alio vidi traducere messis.

ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daph-
nim. 100

- 2" Fer cineres, Amarylli, foras rivoque fluenti
transque caput iace, nec respexeris. his ego Daphnim
adgrediar; nihil ille deos, nil carmina curat.

ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnim.

- 1" Aspice: corripuit tremulis altaria flammis 105
sponte sua, dum ferre moror, cinis ipse. bonum sit!
nescio quid certest, et Hylas in limine latrat.
credimus? an qui amant, ipsi sibi somnia fingunt?
parcite, ab urbe venit, iam parcite, carmina, Daphnis.

IX

LYCIDAS. MOERIS.

L. Quo te, Moeri, pedes? an, quo via ducit, in urbem?

M. O Lycida, vivi pervenimus, advena nostri
(quod numquam veriti sumus) ut possessor agelli
diceret 'haec mea sunt; veteres migrate coloni.'

nunc victi tristes, quoniam Fors omnia versat, 5
hos illi (quod nec vertat bene) mittimus haedos.

L. Certe equidem audieram, qua se subducere colles
incipiunt mollique iugum demittere clivo,
usque ad aquam et veteres iam fracta cacumina fagos
omnia carminibus vestrum servasse Menalcan. 10

a *M.* Audieras: et fama fuit; sed carmina tantum
nostra valent, Lycida, tela inter Martia, quantum
Chaonias dicunt aquila veniente columbas.
quod nisi me quacumque novas incidere lites
ante sinistra cava monuisset ab ilice cornix, 15
nec tuus hic Moeris nec viveret ipse Menalcas.

L. Heu, cadit in quemquam tantum scelus? heu, tua nobis
paene simul tecum solacia rapta, Menalca?

quis caneret nymphas? quis humum florentibus herbis
spargeret, aut viridi fontes induceret umbra? 20
vel quae sublegi tacitus tibi carmina nuper,
cum te ad delicias ferres Amaryllida nostras:

b 'Tityre, dum redeo (brevis est via) pasce capellas,
et potum pastas age, Tityre, et inter agendum
occursare capro (cornu ferit ille) caveto.' 25

b *M.* Immo haec, quae Varo necdum perfecta canebat:
'Vare, tuum nomen, superet modo Mantua nobis,
Mantua vae miserae nimium vicina Cremonae,
cantantes sublime ferent ad sidera cycni.'

c *L.* Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos, 30
sic cytiso pastae distendant ubera vaccae:
incipi, siquid habes. et me fecere poetam
Pierides, sunt et mihi carmina, me quoque dicunt
vatem pastores; sed non ego credulus illis.
nam neque adhuc Vario videor nec dicere Cinna 35
digna, sed argutos inter strepere anser olores.

d *M.* Id quidem ago et tacitus, Lycida, mecum ipse voluto,
si valeam meminisse; neque est ignobile carmen.
'huc ades, o Galatea; quis est nam ludus in undis?
hic ver purpureum, varios hic flumina circum 40
fundit humus flores, hic candida populus antro
imminet, en lentae texunt umbracula vites:
huc ades; insani feriant sine litora fluctus.'

d *L.* Quid, quae te pura solum sub nocte canentem

- audieram? numeros memini, si verba tenerem. 45
 'Daphni, quid antiquos signorum suspicis ortus?
 ecce Dionaei processit Caesaris astrum,
 astrum, quo segetes gauderent frugibus et quo
 duceret apricis in collibus uva colorem.
 insere, Daphni, piros; carpent tua poma nepotes.' 50
 e *M.* Omnia fers, aetas, animum quoque; saepe ego
 longos
 cantando puerum memini me condere soles:
 nunc oblita mihi tot carmina; vox quoque Moerim
 iam fugit ipsa; lupi Moerim videre priores.
 sed tamen ista satis referet tibi saepe Menalcas. 55
 e *L.* Causando nostros in longum ducis amores.
 et nunc omne tibi stratum silet aequor, et omnes,
 aspice, ventosi ceciderunt murmuris aerae.
 hinc adeo media est nobis via; namque sepulchrum
 incipit apparere Bianoris: hic, ubi densas 60
 e agricolae stringunt frondes, hic, Moeri, canamus;
 hic haedos depone, tamen veniemus in urbem.
 aut si, nox pluuiam ne colligat ante, veremur,
 cantantes licet usque (minus via laedit) eamus;
 cantantes ut eamus, ego hoc te fasce levabo. 65
 f *M.* Desine plura, puer, et quod nunc instat agamus
 carmina tum melius, cum venerit ipse, canemus.

X

GALLVS.

- a1 Extremum hunc, Arethusa, mihi concede laborum
 pauca meo Gallo, sed quae legat ipsa Lycoris,
 carmina sunt dicenda: neget quis carmina Gallo?
 2 sic tibi, cum fluctus supterlabere Sicanos,
 Doris amara suam non intermisceat undam: 5
 3 incipe; sollicitos Galli dicamus amores,
 dum tenera attendent simae virgulta capellae.
 non canimus surdis, respondent omnia silvae.
 A1 Quae nemora aut qui vos saltus habuere, puellae

- naides, indigno cum Gallus amore peribat? 10
 1' nam neque Parnasi vobis iuga, nam neque Pindi
 ulla moram fecere, neque Aoniae Aganippe.
 2 illum etiam lauri, etiam flevare myricae,
 pinifer illum etiam sola sub rupe iacentem
 Maenalus et gelidi fleverunt saxa Lycaei. 15
 stant et oves circum (nostri nec paenitet illas:
 et formonsus ovis ad flumina pavit Adonis), 18
 venit et opilio, tardi venere subulci,
 uvidus hiberna venit de glande Menalcas. 20
 3 omnes 'unde amor iste' rogant 'tibi?' venit Apollo:
 'Galle, quid insanis?' inquit, 'tua cura Lycoris
 perque nives alium perque horrida castra secutast.'
 4 venit et agresti capitis Silvanus honore
 florentis ferulas et grandia lilia quassans. 25
 4' Pan deus Arcadiae venit, quem vidimus ipsi
 sanguineis ebuli bacis minioque rubentem.
 3' 'ecquis erit modus?' inquit. 'Amor non talia curat:
 nec lacrimis crudelis Amor nec gramina rivis
 nec cytiso saturantur apes nec fronde capellae.' 30
 A' 1 tristis at ille 'tamen cantabitis, Arcades' inquit
 'montibus haec vobis, soli cantare periti
 1' Arcades. o mihi tum quam molliter ossa quiescant,
 vestra meos olim si fistula dicat amores!
 2 atque utinam ex vobis unus vestrique fuissem 35
 aut custos gregis aut maturae vinitor uvae!
 certe sive mihi Phyllis sive esset Amyntas
 seu quicumque furor (quid tum, si fuscus Amyntas?
 et nigrae violae sunt et vaccinia nigra),
 mecum inter salices lenta sub vite iaceret: 40
 serta mihi Phyllis legeret, cantaret Amyntas.
 3
 hic gelidi fontes, hic mollia prata, Lycori,
 hic nemus: hic ipso tecum consumerer aevo.
 4 nunc insanus Amor duri me Martis in armis
 tela inter media atque adversos detinet hostes. 45
 nec te paeniteat pecoris, divine poeta 17

- 4 tu procul a patria (nec sit mihi credere tantum
 3 Alpinas a dura nives et frigora Rheni
 me sine sola vides. a, te ne frigora laedant!
 a, tibi ne teneras glacies secet aspera plantas!
 B 1 ibo et Calchidico quae sunt mihi condita versu 50
 carmina pastoris Siculi modulabor avena.
 2 certum est in silvis inter spelaea ferarum
 malle pati tenerisque meos incidere amores
 arboribus: crescent illae, crescetis amores.
 3 interea mixtis lustrabo Maenala nymphis, 55
 aut acris venabor apros. non me ulla vetabunt
 frigora Parthenios canibus circumdare saltus.
 iam mihi per rupes videor lucosque sonantis
 ire, libet Partho torquere Cydonia cornu
 B' 1 spicula. tamquam haec sit nostri medicina furoris 60
 aut deus ille malis hominum mitescere discat.
 2 iam neque hamadryades rusum neque carmina nobis
 ipsa placent; ipsae rursus concedite silvae.
 non illum nostri possunt mutare labores:
 3 nec si frigoribus mediis Hebrumque bibamus 65
 Sithoniasque nives hiemis subeamus aquosae,
 nec si, cum moriens alta liber aret in ulmo,
 Aethiopum versemus ovis sub sidere cancri.
 omnia vincit Amor: et nos cedamus Amori.
 a' 1 Haec sat erit, divae, vestrum cecinisse poetam, 70
 dum sedet et gracili fiscellam textit hibisco,
 Pierides: vos haec facietis maxima Gallo,
 2 Gallo, cuius amor tantum mihi crescit in horas,
 quantum vere novo viridis se subicit alnus.
 3 surgamus. solet esse gravis cantantibus umbra, 75
 iuniperi gravis umbra, nocent et frugibus umbrae
 ite domum saturae, venit Hesperus, ite capellae.

P. VERGILI MARONIS
G E O R G I C O N
LIBER PRIMVS

Quid faciat laetās segetes, quo sidere terram
vertere, Maecenas, ulmisque adiungere vites
conveniat, quae cura boum, qui cultus habendo
sit pecori, apibus quanta experientia parcis.
hinc canere incipiam. vos, o clarissima mundi 5
lumina, labentem caelo quae ducitis annum;
Liber et alma Ceres, vestro si munere tellus
Chaoniam pingui glandem mutavit arista,
poculaque inventis Acheloia miscuit uvis;
et vos, agrestum praesentia numina, fauni, 10
ferre simul faunique pedem dryadesque puellae:
munera vestra cano. tuque o, cui prima frementem
fudit equom magno tellus percussa tridenti,
Neptune; et cultor nemorum, cui pinguis Ceae
ter centum nivei tondent dummeta iuveni; 15
ipse nemus linquens patrium saltusque Lycae
Pan, ovium custos, tua si tibi Maenala curae,
adsis, o Tegeae, favens, oleaeque Minerva
inventrix, unciue puer monstrator aratri,
et teneram ab radice ferens, Silvane, cupressum; 20
dique deaeque omnes, studium quibus arva tueri,
quique novas alitis non ullo semine fruges,
quique satis largum caelo demittitis imbrem;
tuque adeo, quem mox quae sint habitura deorum
concilia incertum est, urbisne invisere, Caesar, 25

terrarumque velis curam, et te maxumus orbis
 auctorem frugum tempestatumque potentem
 accipiat cingens materna tempora myrto,
 an deus immensi venias maris ac tua nautae
 numina sola colant, tibi serviat ultima Thyle 30
 teque sibi generum Tethys emat omnibus undis
 anne novom tardis sidus te mensibus addas,
 qua locus Erigonen inter chelasque sequentis
 panditur (ipse tibi iam bracchia contrahit ardens
 Scorpius et caeli iusta plus parte relinquit) — 35
 quidquid eris (nam te nec sperant Tartara regem
 nec tibi regnandi veniat tam dira cupido,
 quamvis Elysios miretur Graecia campos
 nec repetita sequi curet Proserpina matrem),
 da facilem cursum atque audacibus adnue coeptis, 40
 ignarusque viae mecum miseratus agrestis
 ingredere et votis iam nunc adsuesce vocari.

Vere novo gelidus canis cum montibus umor
 liquitur et zephyro putris se glaeba resolvit,
 depresso incipiat iam tum mihi taurus aratro 45
 ingemere, et sulco attritus splendescere vomer.
 illa seges demum votis respondet avari
 agricolae, bis quae solem, bis frigora sensit;
 illius immensae ruperunt horrea messes.
 at prius ignotum ferro quam scindimus aequor, 50
 ventos et varium caeli praediscere morem
 cura sit ac patrios cultusque habitusque locorum,
 et quid quaeque ferat regio et quid quaeque recuset.
 hic segetes, illi veniunt felicius uvae,
 arborei fetus alibi atque iniussa virescunt 55
 gramina. nonne vides croceos ut Tmolus odores,
 India mittit ebur, molles sua tura Sabaei,
 at Chalybes nudi ferrum, virosaque Pontus
 castorea, Eliadum palmas Epiros equarum?
 continuo has leges aeternaque foedera certis 60
 imposuit natura locis, quo tempore primum
 Deucalion vacuum lapides iactavit in orbem,
 unde homines nati, durum genus. ergo age, terrae

pingue solum primis extemplo a mensibus anni
fortes invortant tauri, glaebasque iacentis 65
pulverulenta coquat maturis solibus aestas;
at si non fuerit tellus fecunda, sub ipsum
arcturum tenui sat erit suspendere sulco:
illic, officiant laetis ne frugibus herbae,
hic, sterilem exiguus ne deserat umor harenam 70

Alternis idem tonsas cessare novalis,
et segnem patiēre situ durescere campum;
aut ibi flava seres mutato sidere farra,
unde prius laetum siliqua quassante legumen
aut tenuis fetus viciae tristisque lupini 75
sustuleris fragiles calamos silvamque sonantem.
urit enim lini campum seges, urit avenae,
urunt Lethaeo perfusa papavera somno:
sed tamen alternis facilis labor, arida tantum
ne saturare fimo pingui pudeat sola neve 80
effetos cinerem immundum iactare per agros.
sic quoque mutatis requiescunt fetibus arva;
nec nulla interea est inaratae gratia terrae.
saepe etiam steriles incendere profuit agros,
atque levem stipulam crepitantibus urere flammis: 85
sive inde occultas vires et pabula terrae
pinguia concipiunt, sive illis omne per ignem
excoquitur vitium atque exudat inutilis umor,
seu plures calor ille vias et caeca relaxat
spiramenta, novas veniat qua sucus in herbas; 90
seu durat magis, et venas adstringit hiantis,
ne tenues pluviae rapidive potentia solis
acrior aut Boreae penetrabile frigus adurat.
multum adeo, rastris glaebas qui frangit inertis
vimineasque trahit crates, iuvāt arva, neque illum 95
flava Ceres alto nequiquam spectat Olympo;
et qui, proscisso quae suscitāt aequore terga,
rursus in obliquom verso perrumpit aratro
exercetque frequens tellurem atque imperat arvis.
*[umida solstitia atque hiemes orate serenas, 100
agricolae: hiberno laetissima pulvere farra,

laetus ager; nullo tantum se Mysia cultu
 iactat et ipsa suas mirentur Gargara messes.]
 quid dicam, iacto qui semine comminus arva
 insequitur cumulosque ruit male pinguis harenae, 105
 deinde satis fluvium inducit rivosque sequentis
 et, cum exustus ager morientibus aestuat herbis,
 ecce supercilio clivosi tramitis undam
 elicit? illa cadens raucum per levia murmur
 saxa ciet, scatebrisque arentia temperat arva. 110
 quid qui, ne gravidis procumbat culmus aristas,
 luxuriam segetum tenera depascit in herba,
 cum primum sulcos aequant sata, quique paludis
 conlectum umorem bibula deducit harena?
 praesertim incertis si mensibus amnis abundans 115
 exit et obducto late tenet omnia limo,
 unde cavae tepido sudant umore lacunae.

Nec tamen, haec cum sint hominumque boumque labores
 versando terram experti, nihil improbus anser
 Strymoniaeque grues et amaris intiba fibris 120
 officiunt aut umbra nocet. pater ipse colendi
 haut facilem esse viam voluit, primusque per artem
 movit agros curis acuens mortalia corda,
 nec torpere gravi passus sua regna veterno.
 ante Iovem nulli subigebant arva coloni; 125
 ne signare quidem aut partiri limite campum
 fas erat: in medium quaerebant, ipsaque tellus
 omnia liberius nullo poscente ferebat.
 ille malum virus serpentibus addidit atris
 praedarique lupos iussit pontumque moveri 130
 mellaque decussit foliis ignemque removit,
 et passim rivis currentia vina repressit,
 ut varias usus meditando extunderet artes
 paulatim et sulcis frumenti quaereret herpam.
 [ut silicis venis abstrusum excuderet ignem.] 135
 tunc alnos primum fluvii sensere cavatas;
 navita tum stellis numeros et nomina fecit
 pleiadas, hyadas, claramque Lycaonis arcton;
 tum laqueis captare feras et fallere visco

inventum et magnos canibus circumdare saltus; 140
 atque alius latum funda iam verberat amnem,
 alta petens alius pelago trahit umida lina;
 tum ferri rigor atque argutae lammina serrae,
 [nam primi cuneis scindebant fissile lignum]
 tum variae venere artes. labor omnia vicit 145
 improbus et duris urgens in rebus egestas.
 prima Ceres ferro mortalis vertere terram
 instituit, cum iam glandes atque arbuta sacrae
 deficerent silvae et victum Dodona negaret.
 mox et frumentis labor additus, ut mala culmos 150
 esset robigo, segnisque horreret in arvis
 carduos: intereunt segetes, subit aspera silva,
 lappaeque tribolique, interque nitentia culta
 infelix lolium et steriles dominantur avenae.
 quod nisi et adsiduis herbam insectabere rastris, 155
 et sonitu terrebis aves, et ruris opaci
 falce premes umbras, votisque vocaveris imbrem,
 neu magnum alterius frustra spectabis acervom,
 concussaue famem in silvis solabere quercu.
 Dicendum et, quae sint duris agrestibus arma 160
 quis sine nec potuere seri nec surgere messes:
 vomis et inflexi primum grave robur aratri
 tardaue Eleusinae matris volventia plaustra
 tribulaue traheaeque et iniquo pondere rastri;
 virgea praeterea Celei vilisque supellex, 165
 arbuteae crates et mystica vannus Iacchi.
 omnia quae multo ante memor provisa repones,
 si te digna manet divini gloria ruris.
 continuo in silvis magna vi flexa domatur
 in burim et curvi formam accipit ulmus aratri. 170
 huic a stirpe pedes temo protentus in octo,
 binae aures, duplici aptantur dentalia dorso,
 stivaue, quae currus a tergo torqueat imos. 174
 caeditur et tilia ante iugo levis altaue fagus, 173
 et suspensa focis explorat robora fumus. 175
 Possum multa tibi veterum praecepta referre,
 ni refugis tenuisque piget cognoscere curas.

area cum primis ingenti aequanda cylindro
et vertenda manu et creta solidanda tenaci,
ne subeant herbae neu pulvere victa fatiscat, 180
tum variae inludant pestes: saepe exiguus mus
sub terris posuitque domos atque horrea fecit,
aut oculis capti fodere cubilia talpae,
inventusque cavis bufo et quae plurima terrae
monstra ferunt, populatque ingentem farris acervom 185
curculio atque inopi metuens formica senectae.
contemplator item, cum nux se plurima silvis
induet in florem et ramos curvabit olentis.
si superant fetus, pariter frumenta sequentur,
magnaque cum magno veniet tritura calore; 190
at si luxuria foliorum exuberat umbra,
nequiquam pinguis palea teret area culmos.
semina vidi equidem multos medicare serentes,
et nitro prius et nigra perfundere amurca,
grandior ut fetus siliquis fallacibus esset, 195
et quamvis igni exiguo properata maderent.
vidi lecta diu et multo spectata labore
degenerare tamen, ni vis humana quotannis
maxima quaeque manu legeret. sic omnia fatis
in peius ruere ac retro sublapsa referri, 200
non aliter quam qui adverso vix flumine lembum
remigiis subigit, si bracchia forte remisit,
atque illum praeceps prono rapit alveus amni.
Praeterea tam sunt arcturi sidera nobis
haedorumque dies servandi et lucidus anguis, 205
quam quibus in patriam ventosa per aequora vectis
pontus et ostriferi fauces temptantur Abydi.
libra die somnique pares ubi fecerit horas,
et medium luci atque umbris iam dividit orbem:
exercete, viri, tauros, serite hordea campis 210
usque sub extremum brumae intractabilis imbrem;
nec non et lini segetem et Cereale papaver
tempus humo tegere et iandudum incumbere aratris,
dum sicca tellure licet, dum nubila pendent.
vere fabis satio; tum te quoque, medica, putres 215

accipiunt sulci, et milio venit annua cura,
 candidus auratis aperit cum cornibus annum
 taurus, et averso cedens canis occidit astro.
 at si triticeam in messem robustaque farra
 exercebis humum, solisque instabis aristis, 220
 ante tibi eoae Atlantides abscondantur

Cnosiaque ardentis decedat stella coronae,
 debita quam sulcis committas semina quamque
 invitae properes anni spem credere terrae.
 multi ante occasum Maiæ coepere; sed illos 225
 expectata seges vanis elusit avenis.

si vero viciamque seres vilemque phaselum,
 nec Pelusiæ curam aspernabere lentis,
 haut obscura cadens mittet tibi signa bootes:
 incipe et ad medias sementem extende pruinas. 230

*Idcirco certis dimensum partibus orbem
 per duodena regit mundi sol aureus astra.
 quinque tenent caelum zonæ: quarum una corusco
 semper sole rubens et torrida semper ab igni;

quam circum extremæ dextra laevaue trahuntur 235
 caeruleæ, glaciæ concretæ atque imbribus atris;

has inter mediamque duæ mortalibus ægris
 munere concessæ divom, et via secta per ambas,
 oblicus qua se signorum verteret ordo.

mundus, ut ad Scythiam Riphæasque arduus arces 240
 consurgit, premitur Libyæ devexus in austros.

hic vertex nobis semper sublimis; at illum
 sub pedibus Styx atra videt manesque profundi.
 maxumus hic flexu sinuoso elabitur anguis

circum perque duas in morem fluminis arctos, 245
 arctos Oceani metuentes æquore tingui.

illic, ut perhibent, aut intempesta silet nox
 semper et obtenta densentur nocte tenebrae,
 aut redit a nobis Aurora diemque reducit:

nosque ubi primus equis Oriens adflavit anhelis, 250
 illis sera rubens accendit lumina Vesper.

Nec frustra signorum obitus speculamur et ortus 257
 temporibusque parem diversis quattuor annum: 258

hinc tempestates dubio praediscere caelo	252
possumus, hinc messisque diem tempusque serendi,	
et quando infidum remis impellere marmor	
conveniat, quando armatas deducere classis,	255
aut tempestivam silvis evertere pinum.	
frigidus agricolam siquando continet imber,	259
multa, forent quae mox caelo properanda sereno,	
maturare datur: durum procudit arator	
vomeris obtunsi dentem, cavat arbore luntres,	
aut pecori signum aut numeros impressit acervis.	
exacuunt alii vallos furcasque bicornis,	
atque Amerina parant lentae retinacula viti.	265
nunc facilis Rubea texatur fiscina virga,	
nunc torrete igni fruges, nunc frangite saxo.	
quippe etiam festis quaedam exercere diebus	
fas et iura sinunt: rivos deducere nulla	
religio vetuit, segeti praetendere saepem,	270
insidias avibus moliri, incendere vepres,	
balantumque gregem fluvio mersare salubri.	
saepe oleo tardi costas agitator aselli	
vilibus aut onerat pomis, lapidemque revertens	
incusum aut atrae massam picis urbe reportat.*	275
Ipsa dies alios alio dedit ordine luna	
felicis operum. quintam fuge: pallidus Horcus	
Eumenidesque satae; tum partu Terra nefando	
Coeumque Iapetumque creat saevomque Typhoea	
et coniuratos caelum rescindere fratres.	280
ter sunt conati imponere Pelio Ossam	
scilicet atque Ossae frondosum involvere Olympum;	
ter pater extructos disiecit fulmine montis.	
septuma post decumam felix et ponere vitem	
et prensos domitare boves et licia telae	285
addere. nona fugae melior, contraria furtis.	
Multa adeo gelida melius se nocte dedere,	
aut cum sole novo terras inrorat eous.	
nocte leves melius stipulae, nocte arida prata	
tondentur, noctis lentus non deficit umor.	290
nec rubicunda ceras medio succiditur aestu,	297

at medio tostas aestu terit area fruges.
 nudus ara, sere nudus; hiemps ignava colono.
 frigoribus parto agricolae plerumque fruuntur, 300
 mutuaque inter se laeti convivia curant.
 invitat genialis hiems curasque resolvit,
 cellaressae cum iam portum tetigere carinae
 ictibus et laeti nautae imposuere coronas.
 sed tamen et quernas glandes tum stringere tempus 305
 et lauri bacas oleamque cruentaue myrta,
 tum gruibus pedicas et retia ponere cervis
 auritosque sequi lepores, tum figere dammas
 stuppea torquentem Balearis verbera fundae,
 cum nix alta iacet, glaciem quom flumina trudunt. 310
 et quidam seros hiberni ad luminis ignes 291
 pervigilat, ferroque faces inspicat acuto;
 interea longum cantu solata laborem
 arguto coniunx percurrit pectine telas,
 aut dulcis musti Volcano decoquit umorem 295
 et foliis undam trepidi despumat aheni. 296
 Quid tempestates autumnii et sidera dicam, 311
 atque, ubi iam breviorque dies et mollior aestas,
 quae vigilanda viris; vel cum ruit imbriferum ver,
 spicea iam campis cum messis inhorruit et cum
 frumenta in viridi stipula lactentia turgent? 315
 saepe ego, cum flavis messorum induceret arvis
 agricola et fragili iam stringeret hordea culmo,
 omnia ventorum concurrere proelia vidi,
 quae gravidam late segetem ab radicibus imis
 sublimem expulsam eruerent, ita turbine nigro 320
 ferret hiemps culmumque levem stipulasque volantis.
 saepe etiam immensum caelo venit agmen aquarum,
 et foedam glomerant tempestatem imbribus atris
 collectae ex alto nubes; ruit arduus aether,
 et pluvia ingenti sata laeta boumque labores 325
 diluit; implentur fossae et cava flumina crescunt
 cum sonitu fervetque fretis spirantibus aequor.
 ipse pater media nimborum in nocte corusca
 fulmina molitur dextra: quo maxuma motu

terra tremit; fugere ferae et mortalia corda
 per gentes humilis stravit pavor: ille flagranti
 aut Athon aut Rhodopen aut alta Ceraunia telo
 deicit; ingeminant austri et densissimus imber.
 [nunc nemora ingenti vento, nunc litora plangunt.]

hoc metuens caeli menses et sidera serva. 335

frigida Saturni sese quo stella receptet;
 quos ignis caelo Cyllenius erret in orbis.
 in primis venerare deos, atque annua magnae
 sacra refer Cereri laetis operatus in herbis
 extremae sub casum hiemis, iam vere sereno. 340

tum pingues agni et tum mollissima vina,
 tum somni dulces densaeque in montibus umbrae.
 cuncta tibi Cererem pūbes agrestis adoret:
 quoi tu lacte favos et miti dilue baccho,

terque novas circum felix eat hostia fruges, 345

omnis quam chorus et socii comitentur ovantes,
 et Cererem clamore vocent in tecta; neque ante
 falcem maturis quisquam supponat aristis,
 quam Cereri torta redimitus tempora quercu
 det motus incompósitos et carmina dicat. 350

Atque haec ut certis possemus discere signis,
 aestusque pluviasque et agentis frigora ventos,
 ipse pater statuit, quid menstrua luna moneret,
 quo signo caderent austri, quid saepe videntes
 agricolae propius stabulis armenta tenerent. 355

continuo ventis surgentibus aut freta ponti
 incipiunt agitata tumescere et aridus altis
 montibus audiri fragor, aut resonantia longe
 litora misceri et nemorum increbrescere murmur.
 iam sibi tum curvis male temperat unda carinis, 360

quom medio celeres revolant ex aequore mergi
 clamoremque ferunt ad litora, cumque marinae
 in sicco ludunt fulicae, notasque paludis
 deserit atque altam supera volat ardea nubem.
 saepe etiam stellas vento inpendente videbis 365
 praecipites caelo labi, noctisque per umbram
 flammaram longos a tergo albescere tractus;

saepe levem paleam et frondes volitare caducas,
 aut summa nantis in aqua colludere plumas.
 at Boreae de parte trucis cum fulminat, et cum 370
 eurique zephyrique tōnat domus: omnia plenis
 rura natant fossis, atque omnis navita ponto
 umida vela legit. numquam imprudentibus imber
 obfuit: aut illum surgentem vallibus imis
 aëriae fugere grues, aut bucula caelum 375
 suspiciens patulis captavit naribus auras,
 aut arguta lacus circumvolitavit hirundo
 et veterem in limo ranae cecinere querellam.
 saepius et tectis penetralibus extulit ova
 angustum formica terens iter, et bibit ingens 380
 arcus, et e pastu decedens agmine magno
 corvorum increpuit densis exercitus alis.
 iam variae pelagi volucres et quae Asia circum
 dulcibus in stagnis rimantur prata Caystri,
 certatim largos umeris infundere rores: 385
 nunc caput obiectare fretis, nunc currere in undas
 et studio incassum videas gestire lavandi.
 tum cornix plena pluviam vocat improba voce
 et sola in sicca secum spatiat harena.
 ne nocturna quidem carpentes pensa puellae 390
 nescivere hiemem, testa cum ardente viderent
 scintillare oleum et putris concreescere fungos.
 Nec minus ex imbri soles et aperta serena
 prospicere et certis poteris cognoscere signis:
 nam neque tum stellis acies obtunsa videtur, 395
 nec fratris radiis obnoxia surgere Luna,
 tenuia nec lanae per caelum vellera ferri;
 non tepidum ad solem pinnae in litore pandunt
 dilectae Thetidi alcyones, non ore solutos
 immundi meminere sues iactare maniplos. 400
 at nebulae magis ima petunt campoque recumbunt,
 solis et occasum servans de culmine summo
 nequiquam seros exercet noctua cantus.
 apparet liquido sublimis in aëre Nisus,
 et pro purpureo poenas dat Scylla capillo: 405

quacumque illa levem fugiens secat aethera pinnis,
 ecce inimicus atrox magno stridore per auras
 insequitur Nisus; qua se fert Nisus ad auras,
 illa levem fugiens raptim secat aethera pinnis.
 tum liquidas corvi presso ter gutture voces 410
 aut quater ingeminant, et saepe cubilibus altis
 nescio qua praeter solitum dulcedine laeti
 inter se in foliis strepitant; iuvat imbribus actis
 progeniem parvam dulcisque revisere nidos:
 haut equidem credo, quia sit divinitus illis 415
 ingenium aut rerum fato prudentia maior;
 verum ubi tempestas et caeli mobilis umor
 mutavere vices et Iuppiter uvidus austris
 denset erant quae rara modo, et quae densa relaxat,
 vertuntur species animorum, et pectora motus 420
 nunc alios, alios dum nubila ventus agebat,
 concipiunt: hinc ille avium concentus in agris
 et laetae pecudes et ovantes gutture corvi.

Si vero solem ad rapidum lunasque sequentes
 ordine respicies, numquam te crastina fallat 425
 hora, neque insidiis noctis capiere serenae.
 luna, revertentes quom primum colligit ignis,
 si nigrum obscuro comprehenderit aëra cornu,
 maxumus agricolis pelagoque parabitur imber:
 at si virgineum suffuderit ore ruborem, 430
 ventus erit; vento semper rubet aurea Phoebe.
 sin ortu quarto (namque is certissimus auctor)
 pura neque obtunsis per caelum cornibus ibit,
 totus et ille dies et qui nascentur ab illo
 exactum ad mensem pluvia ventisque carebunt, 435
 votaue servati solvent in litore nautae
 Glaucō et Panopeae et Inoo Melicertae.
 sol quoque et exoriens et cum se condet in undas,
 signa dabit; solem certissima signa secuntur,
 et quae mane refert et quae surgentibus astris. 440
 ille ubi nascentem maculis variaverit ortum
 conditus in nubem medioque refugerit orbe,
 suspecti tibi sint imbres; namque urget ab alto

arboribusque satisque notus pecorique sinister.
aut ubi sub lucem densa inter nubila sese 445
divorsi rumpent radii, aut ubi pallida surget
Tithoni croceum linquens Aurora cubile,
heu male tum mitis defendet pampinus uvas:
tam multa in tectis crepitans salit horrida grando.
hoc etiam, emenso cum iam decedit Olympo, 450
profuerit meminisse magis; nam saepe videmus
ipsius in vultu varios errare colores:
caeruleus pluviam denuntiat, igneus euros;
sin maculae incipient rutilo inmischerier igni,
omnia tum pariter vento nimisque videbis 455
fervere. non illa quisquam me nocte per altum
ire neque a terra moveat convellere funem.
at si, cum referetque diem condetque relatum,
lucidus orbis erit, frustra terreberet nimbis,
et claro silvas cernes aquilone moveri. 460
denique quid vesper serus vehat, unde serenas
ventus agat nubes, quid cogitet umidus auster,
sol tibi signa dabit. Solem quis dicere falsum
audeat? ille etiam caecos instare tumultus
saepe monet fraudemque et operta tumescere bella. 465
ille etiam extincto miseratus Caesare Romam,
cum caput obscura nitidum ferrugine textit,
impiaque aeternam timuerunt saecula noctem.
tempore quamquam illo tellus quoque et aequora ponti
obscenaeque canes importunaeque volucres 470
signa dabant. quotiens Cycloperum effervere in agros
vidimus undantem ruptis fornacibus Aetnam,
flammarumque globos liquefactaque volvere saxa!
armorum sonitum toto Germania caelo
audiit, insolitis tremuerunt motibus Alpes. 475
vox quoque per lucos volgo exaudita silentis
ingens, et simulacra modis pallentia miris
visa sub obscurum noctis, pecudesque locutae,
(infandum!) sistunt amnes terraeque dehiscunt,
et maestum inlacrimat templis ebur aeraque sudant. 480
proluit insano contorquens vertice silvas

fluviorum rex Eridanus, camposque per omnes
cum stabulis armenta tulit. nec tempore eodem
tristibus aut extis fibrae apparere minaces
aut puteis manare cruor cessavit, et altae 485
per noctem resonare lupis ululantibus urbes.
non alias caelo ceciderunt plura sereno
fulgura, nec diri totiens arsere cometae.
ergo inter sese paribus concurrere telis
Romanas acies iterum videre Philippi; 490
nec fuit indignum superis, bis sanguine nostro
Emathiam et latos Haemi pinguescere campos.
scilicet et tempus veniet, cum finibus illis
agricola incurvo terram molitus aratro
exesa inveniet scabra robigine pila, 495
aut gravibus rastris galeas pulsabit inanis,
grandiaque effossis mirabitur ossa sepulchris.
di patrii indigetes et Romule Vestaque mater,
quae Tuscum Tiberim et Romana Palatia servas,
hunc saltem everso iuvenem succurrere saeclo 500
ne prohibete! satis iam pridem sanguine nostro
Laomedontae luimus periuria Troiae;
iam pridem nobis caeli te regia, Caesar,
invidet, atque hominum queritur curare triumphos,
quippe ubi fas versum atque nefas: tot bella per orbem, 505
tam multae scelerum facies; non ullus aratro
dignus honos, squalent abductis arva colonis,
et curvae rigidum falces conflantur in ensem.
hinc movet Euphrates, illinc Germania bellum;
vicinae ruptis inter se legibus urbes 510
arma ferunt; saevit toto Mars impius orbe:
ut cum carceribus sese effudere quadrigae,
addunt in spatia, et frustra retinacula tendens
fertur equis auriga, neque audit currus habenas.

P. VERGILI MARONIS
G E O R G I C O N
LIBER SECVNDVS.

Haecenus arborum cultus et sidera caeli;
 nunc te, Bacche, canam, nec non silvestria tecum
 virgulta et prolem tarde crescentis olivae.
 huc, pater o Lenaeae (tuis hic omnia plena
 muneribus, tibi pampineo gravidus autumnus
 floret ager, spumat plenis vindemia labris) 5
 huc, pater o Lenaeae, veni, nudataque musto
 tingue novo mecum dereptis crura cothurnis. 8
 tuque ades inceptumque una decurre laborem, 39
 o decus, o famae merito pars maxima nostrae. 40
 non ego cuncta meis amplecti versibus opto, 42
 Maecenas, pelagoque volans dare vela patenti, 41
 non, mihi si linguae centum sint oraque centum, 43
 ferrea vox. ades et primi lege litoris oram;
 in manibus terrae: non hic te carmine ficto
 atque per ambages et longa exorsa tenebo. 46
 Principio arboribus varia est natura creandis. 9
 namque aliae nullis hominum cogentibus ipsae 10
 sponte sua veniunt camposque et flumina late
 curva tenent, ut molle siler lentaeque genistae,
 populus et glauca canentia fronde salicta;
 pars autem posito surgunt de semine, ut altae
 castaneae, nemorumque Iovi quae maxima frondet 15
 aesculus, atque habitae Graiis oracula quercus.
 pullulat ab radice aliis densissima silva,

ut cerasis ulmisque; etiam Parnasia laurus
 parva sub ingenti matris se subicit umbra.
 hos natura modos primum dedit, his genus omne 20
 silvarum fruticumque viret nemorumque sacrorum.

Sunt aliae, quas ipse vias sibi repperit usus.
 hic plantas tenero abscindens de corpore matrum
 deposuit sulcis, hic stirpes obruit arvo
 quadrifidasque sudēs et acuto robore vallos. 25

silvarumque aliae pressos propaginis arcus
 expectant et viva sua plantaria terra;
 nil radicis egent aliae, summumque putator
 haut dubitat terrae referens mandare cacumen.
 quin et caudicibus sectis (mirabile dictu) 30

truditur e sicco radix oleagina ligno.
 et saepe alterius ramos impune videmus
 vertere in alterius, mutataque insita mala
 ferre pirum, et prunis lapidosa rubescere corna. 34

Sponte sua quae se tollunt in luminis oras, 47
 infecunda quidem, sed laeta et fortia surgunt;
 quippe solo natura subest. tamen haec quoque, siquis
 inserat aut scrobibus mandet mutata subactis, 50

exuerint silvestrem animum, cultuque frequenti
 in quascumque voles artes haut tarda sequentur.
 nec non et sterilis quae stirpibus exit ab imis,
 hoc faciat, vacuos si sit digesta per agros:
 nunc altae frondes et rami matris opacant 55

crescentique adimunt fetus uruntque ferentem.
 iam quae seminibus iactis se sustulit arbos,
 tarda venit seris factura nepotibus umbram,
 pomaque degenerant sucos oblita priores,
 et turpis avibus praedam fert uva racemos. 60

scilicet omnibus est labor impendendus, et omnes
 cogen lae in sulcum ac multa mercede domandae.
 sed truncis oleae melius, propagine vites
 respondent, solido Paphiae de robore myrtus;
 plantis ecdurae coryli nascuntur et ingens 65
 fraxinus Herculeaeque arbos umbrosa coronae
 Chaoniquē patris glandes, etiam ardua palma

nascitur et casus abies visura marinos.

Inseritur vero et nucis arbutus horrida fetu,
 et steriles platani malos gessere valentes, 70
 castaneae fagos; ornusque incanuit albo
 flore piri, glandemque sues fregere sub ulmis.
 nec modus inserere atque oculos inponere simplex.
 nam qua se medio trudunt de cortice gemmae
 et tenuis rumpunt tunicas, angustus in ipso 75
 fit nodo sinus: huc aliena ex arbore germen
 includunt udoque docent inolescere libro.
 aut rursum enodes trunci resecantur, et alte
 finditur in solidum cuneis via, deinde feraces
 plantae immittuntur: nec longum tempus, et ingens 80
 exilit ad caelum ramis felicibus arbos
 miraturque novas frondes et non sua poma.

Praeterea genus haut unum nec fortibus ulmis
 nec salici totoque neque Idaeis cyparissis,
 nec pingues unam in faciem nascuntur olivae, 85
 orchades et radii et amara pausia baca
 pomaque et Alcinoi silvae, nec surculus idem
 Crustumiiis Syriisque piris gravibusque volaemis.
 non eadem arboribus pendet vindemia nostris,
 quam Methymnaeo carpit de palmite Lesbos; 90
 sunt Thasiae vites, sunt et Mareotides albae,
 pinguibus hae terris habiles, levioribus illae,
 et passo psithia utilior tenuisque lageos
 temptatura pedes olim vincturaque linguam,
 purpureae preciaeque, et quo te carmine dicam, 95
 Rhaetica? nec cellis ideo contende Falernis.
 sunt et Aminneae vites, firmissima vina,
 Tmolius adsurgit quibus et rex ipse Phanaeus;
 Argitisque minor; cui non certaverit ulla
 aut tantum fluere aut totidem durare per annos. 100
 non ego te, dis et mensis accepta secundis,
 transierim, Rhodia, et tumidis, bumaste, racemis.
 sed neque quam multae species, nec nomina quae sint,
 est numerus: neque enim numero comprehendere refert;
 quem qui scire velit, Libyci velit aequoris idem 105

discere quam multae zephyro turbentur harenae,
aut ubi navigiis violentior incidit eurus,
nosse quot Ionii veniant ad litora fluctus. 108

Quare agite o proprios generatim discite cultus, 35
agricolae, fructusque feros mollite colendo,
neu segnes iaceant terrae. iuvat Ismara baccho
conserere atque olea magnum vestire Taburnum. 38

Nec vero terrae ferre omnes omnia possunt. 109
fluminibus salices crassisque paludibus alni 110

nascuntur, steriles saxosis montibus orni;
litora myrtetis laetissima; denique apertos
Bacchus amat colles, aquilonem et frigora taxi.
aspice et extremis domitum cultoribus orbem
eoasque domos Arabum pictosque Gelonos: 115

divisae arboribus patriae. sola India nigrum
fert hebenum, solis est turea virga Sabaeis.
quid tibi odorato referam sudantia ligno
balsamaque et bacas semper frondentis acanthi?
quid nemora Aethiopum molli canentia lana, 120

velleraque ut foliis depectant tenuia Seres;
aut quos Oceano propior gerit India lucos,
extremi sinus orbis, ubi aëra vincere summum
arboris haut ullae iactu potuere sagittae?
et gens illa quidem sumptis non tarda pharetris. 125

Media fert tristis sucos tardumque saporem
felicis mali, quo non praesentius ullum,

pocula siquando saevae infecere novercae, 128
auxilium venit ac membris agit atra venena. 130

ipsa ingens arbor faciemque simillima lauro;
et, si non alium late iactaret odorem,
laurus erat: folia haut ullis labentia ventis;
flos ad prima tenax; animas et olentia Medi
ora foveat illo et senibus medicantur anhelis. 135

Sed neque Medorum silvae ditissima terra
nec pulcher Ganges atque auro turbidus Hermus
laudibus Italiae certent, non Bactra neque Indi

miscueruntque herbas et non innoxia verba 129

totaque turiferis Panchaia pinguis harenis.
 haec loca non tauri spirantes naribus ignem 140
 invertere satis immanis dentibus hydri,
 nec galeis densisque virum saeges horruit hastis;
 sed gravidæ fruges et Bacchi Massicus umor
 implevere; tenent oleae armentaque laeta.
 hinc bellator equos campo sese arduus infert; 146
 hinc albi, Clitumne, greges et maxima taurus
 victima, saepe tuo perfusi flumine sacro,
 Romanos ad templa deum duxere triumphos.
 hic ver adsidium atque alienis mensibus aestas:
 bis gravidæ pecudēs, bis pomis utilis arbor. 150
 at rabidæ tigres absunt et saeva leonum
 semina, nec miseros fallunt aconita legentis,
 nec rapit immensos orbis per humum, neque tanto
 squameus in spiram tractu se colligit anguis
 adde tot egregias urbes operumque laborem, 155
 tot congesta manu praeruptis oppida saxis
 fluminaque antiquos sup̄ter labentia muros.
 an mare quod supra memorem, quodque adluit infra?
 anne lacus tantos? te, Lari maxime, teque,
 fluctibus et fremitu adsurgens Benace marino? 160
 an memorem portus Lucrinoque addita claustra
 atque indignatum magnis stridoribus aequor,
 Iulia qua ponto longe sonat unda refuso
 Tyrrhenusque fretis immittitur aestus Avernis?
 haec eadem argenti rivos aerisque metalla 165
 ostendit venis atque auro plurima fluxit.
 haec genus acre virum Marsos pubemque Sabellam
 adsuetumque malo Ligurem Volcosque verutos
 extulit, haec Decios Marios magnosque Camillos,
 Scipiadas duos bello et te, maxime Caesar, 170
 qui nunc extremis Asiae iam victor in oris
 inbellem avertis Romanis arcibus Indum.
 salve, magna parens frugum, Saturnia tellus,
 magna virum: tibi res antiquae laudis et artem
 ingredior sanctos ausus recludere fontis, 175
 Ascræumque cano Romana per oppida carmen.

Nunc locus arborum ingeniis, quae robora cuique,
 quis color, et quae sit rebus natura ferendis.
 difficiles primum terrae collesque maligni,
 tenvis ubi argilla et dumosis calculus arvis, 180
 Palladia gaudent silva vivacis olivae.
 indiciostractu surgens oleaster eodem
 plurimus et strati bacis silvestribus agri.
 at quae pinguis humus dulcique uligine laeta,
 quique frequens herbis et fertilis ubere campus 185
 (qualem saepe cava montis convalle solemus
 dispicere: hoc summis licuntur rupibus amnes
 felicemque trahunt limum) quique editus austro
 et filicem curvis invisam pascit aratris:
 hic tibi praevalidas olim multoque fluentis 190
 sufficiet baccho vitis hic fertilis uvae,
 hic laticis, qualem pateris libamus et auro,
 inflavit cum pinguis ebur Tyrrhenus ad aras,
 lancibus et pandis fumantia reddimus exta.
 sin armenta magis studium vitulosque tueri 195
 aut ovium fetum aut urentis culta capellas,
 saltus et saturi petito longinqua Tarenti,
 et qualem infelix amisit Mantua campum
 pascentem niveos herboso flumine cycnos:
 non liquidi gregibus fontes, non gramina derunt; 200
 et quantum longis carpent armenta diebus,
 exigua tantum gelidus ros nocte reponet.
 nigra fere et presso pinguis sub vomere terra,
 et quoi putre solum (namque hoc imitatur arando),
 optima frumentis: non ullo ex aequore cernes 205
 plura domum tardis decedere plaustra iuven-
 cis.
 aut unde iratus silvam devexit arator
 et nemora evertit multos ignava per annos,
 antiquasque domos avium cum stirpibus imis
 eruit: illae altum nidis petiere relictis, 210
 at rudis enituit impulsu vomere campus.
 nam ieiuna quidem clivosi glarea ruris
 vix humilis apibus casias roremque ministrat;
 et tofus scaber et nigris exesa chelydri-

creta negant alios aequae serpentibus agros 215
 dulcem ferre cibum et curvas praebere latebras.
 quae tenuem exhalat nebulam fumosque volucris,
 et bibit umorem et, cum volt, ex se ipsa remittit,
 quaeque suo semper viridi se gramine vestit,
 nec scabie et salsa laedit robigine ferrum: 220
 illa tibi laetis intexet vitibus ulmos,
 illa ferax oleost, illam experire colendo
 et facilem pecori et patientem vomeris unci.
 talem dives arat Capua et vicina Vesaevio
 ora iugo et vacuis Clanius non aequos Acerris. 225
 Nunc quo quamque modo possis cognoscere dicam.
 rara sit an supra morem si densa requires
 (altera frumentis quoniam favet, altera Baccho,
 densa magis Cereri, rarissima quaeque Lyaeo),
 ante locum capies oculis alteque iubebis 230
 in solido puteum demitti omnemque repones
 rusus humum et pedibus summas aequabis harenas.
 si derunt, rarum pecorique et vitibus almis
 aptius uber erit; sin in sua posse negabunt
 ire loca et scrobibus superabit terra repletis, 235
 spissus ager: glaebas cunctantis crassaue terga
 expecta et validis terram proscinde iuvcncis.
 salsa autem tellus et quae perhibetur amara,
 frugibus infelix (ea nec mansuescit arando,
 nec baccho genus aut pomis sua nomina servat) 240
 tale dabit specimen: tu spisso vimine quallos
 colaue prelorum fumosis deripe tectis;
 huc ager ille malus dulcesque a fontibus undae
 ad plenum calcentur: aqua eluctabitur omnis
 scilicet et grandes ibunt per vimina guttae; 245
 at sapor indicium faciet manifestus, et ora
 tristia temptantum sensu torquebit amaror.
 pinguis item quae sit tellus, hoc denique pacto
 discimus: haut umquam manibus iactata fatiscit,
 sed picis in morem ad digitos lentescit habendo. 250
 umida maioris herbas alit, ipsaque iusto
 laetior. a nimium ne sit mihi fertilis illa

nec se praevalidam primis ostendat aristis!
 quae gravis est ipso tacitam se pondere prodit,
 quaeque levis. promptum est oculis praediscere nigram, 255
 et quisquis color. at sceleratum exquirere frigus
 difficilest: piceae tantum taxique nocentes
 interdum aut ederae pandunt vestigia nigrae.

His animum adversis terram multo ante memento
 excoquere et magnos scrobibus concidere montis, 260
 ante supinatas aquiloni ostendere glaebas,
 quam laetum infodias vitis genus. optima putri
 arva solo: id venti curant gelidaeque pruinae
 et labefacta movens robustus iugera fossor.
 ac siquos haut ulla viros vigilantia fugit, 265
 ante locum similem exquirunt, ubi prima paretur
 arboribus seges et quo mox digesta feratur,
 mutatam ignorent subito ne semina matrem.
 quin etiam caeli regionem in cortice signant,
 ut quo quaeque modo steterit, qua parte calores 270
 austrinos tulerit, quae terga obverterit axi,
 restituant: adeo in teneris consuescere multumst.
 collibus an plano melius sit ponere vitem,
 quaere prius. si pinguis agros metabere campi,
 densa sere: in denso non segnior ubere Bacchus; 275
 sin tumultis adclive solum collisque supinos,
 indulge ordinibus; nec setius omnis in unguem
 arboribus positis secto via limite quadret,
 ut saepe ingenti bello cum longa cohortis
 explicuit legio, et campo stetit agmen aperto, 280
 directaeque acies, ac late fluctuat omnis
 aere renidenti tellus, necdum horrida miscent
 proelia, sed dubius mediis Mars errat in armis.
 omnia sint paribus numeris dimensa viarum;
 non animum modo uti pascat prospectus inanem, 285
 sed quia non aliter vires dabit omnibus aequas
 terra, nec in vacuum poterunt extendere rami.

Forsitan et scrobibus quae sint fastigia quaeras
 ausim vel tenui vitem committere sulco.
 altior ac penitus terrae defigitur arbos, 290

aesculus in primis, quae quantum vertice ad auras
 aetherias, tantum radice in Tartara tendit.
 ergo non hiemes illam, non flabra neque imbres
 convellunt: immota manet, multosque nepotes,
 multa virum volvens durando saecula vincit. 295
 tum fortis late ramos et bracchia pandens
 huc illuc media ipsa ingentem sustinet umbram.

Neve tibi ad solem vergant vineta cadentem,
 neve inter vitis corylum sere, neve flagella
 summa pete aut summa defringe ex arbore plantas 300
 (tantus amor terrae) neu ferro laede retunso
 semina, neve olea silvestris insere truncos:
 nam saepe incautis pastoribus excidit ignis,
 qui furtim pingui primum sub cortice tectus
 robora comprehendit, frondesque elapsus in altas 305
 ingentem caelo sonitum dedit; inde secutus
 per ramos victor perque alta cacumina regnat,
 et totum involvit flammis nemus et ruit atram
 ad caelum picea crassus caligine nubem,
 praesertim si tempestas a vertice silvis 310
 incubuit, glomeratque ferens incendia ventus.
 noc ubi, non a stirpe valent caesaeque reverti
 possunt atque ima similes revirescere terra.
 infelix superat foliis oleaster amaris.

Nec tibi tam prudens quisquam persuadeat auctor 315
 tellurem, Jovea rigidam spirante moveri.
 rura gelu tum claudit hiemps, nec semine iacto
 concretum patitur radicem adfigere terrae.
 optima vinetis satio, cum vere rubenti
 candida venit avis longis invisâ colubris, 320
 prima vel autumnî sub frigora, cum rapidus Sol
 nondum hiemem contingit equis, iam praeterit aestas.
 ver adeo frondi nemorum, ver utile silvis;
 vere tument terrae et genitalia semina poscunt.
 tum pater omnipotens fecundis imbribus aether 325
 coniugis in gremium laetae descendit, et omnis
 magnus alit magno commixtus corpore fetus.
 avia tum resonant avibus virgulta canoris,

et Venerem certis repetunt armenta diebus;
 parturit almus ager, zephyrique tepentibus auris 330
 laxant arva sinus; superat tener omnibus umor;
 inque novos soles audent se germina tuto
 credere, nec metuit surgentis pampinus austros
 aut actum caelo magnis aquilonibus imbrem,
 sed trudit gemmas et frondes explicat omnis. 335
 non alios prima crescentis origine mundi
 inluxisse dies aliumve habuisse tenorem
 crediderim: ver illud erat, ver magnus agebat
 orbis, et hibernis parcebant flatibus euri,
 cum primae lucem pecudes hausere, virumque 340
 terrea progenies duris caput extulit arvis,
 immissaeque ferae silvis et sidera caelo.
 *nec res hunc tenerae possent perferre laborem,
 si non tanta quies iret frigusque caloremque
 inter, et exciperet caeli indulgentia terras.* 345

Quod superest, quaecumque premes virgulta per agros,
 sparge fimo pingui, et multa memor occule terra,
 aut lapidem bibulum aut squalentis infode conchas.
 inter enim labentur aquae, tenuisque subibit
 halitus, atque animos tollent sata. iamque reperti, 350
 qui saxo super atque ingentis pondere testae
 urgerent: hoc effusus munimen ad imbres,
 hoc, ubi hiulca siti findit canis aestifer arva.

Seminibus positis superest diducere terram 355
 saepius ad capita et duros iactare bidentis,
 aut presso exercere solum sub vomere et ipsa
 flectere luctantis inter vineta iuencos;
 tum levis calamos et rasae hastilia virgae
 fraxineasque aptare sudes furcasque valentis,
 viribus eniti quarum et contemnere ventos 360
 adsuescant summasque sequi tabulata per ulmos.

Ac dum prima novis adolescit frondibus aetas,
 parcendum teneris, et dum se laetus ad auras
 palmes agit laxis per purum immissus habenis,
 ipsa acie nondum falcis temptanda, sed uncis 365
 carpendae manibus frondes interque legendae.

inde ubi iam validis amplexae stirpibus ulmos
exierint, tum stringe comas, tum brachia tonde
(ante reformidant ferrum), tum denique dura
exerce imperia et ramos compesce fluentis. 370

Texendae saepes etiam et pecus omne tenendum,
praecipue dum frons tenera imprudensque laborum;
*[cui super indignas hiemes solemque potentem
silvestres uri adsidue capreaeque sequaces
inludunt, pascuntur oves avidaeque iuvencae.] 375

frigora nec tantum cana concreta pruina
aut gravis incumbens scopulis arentibus aestas,
quantum illi nocuere greges durique venenum
dentis et ad morsum signata in stirpe cicatrix.
non aliam ob culpam Baccho caper omnibus aris 380

caeditur et veteres ineunt proscaenia ludi,
praemiaque ingeniis pagos et compita circum
Thesidae posuere, atque inter pocula laeti
mollibus in pratis unctos saluere per utres.
nec non Ausonii Troia gens missa coloni 385
versibus incomptis ludunt risuque soluto,
oraque corticibus sumunt horrenda cavatis,
et te, Bacche, vocant per carmina laeta, tibi
oscilla ex alta suspendunt mollia pinu.

hinc omnis largo pubescit vinea fetu, 390
complentur vallesque cavae saltusque profundi
quocumque deus circum caput egit honestum.

ergo rite suum Baccho dicemus honorem
carminibus patriis, lancesque et liba feremus,
et ductus cornu stabit sacer hircus ad aram, 395
pinguique in veribus torrebimus exta columnis.

Est etiam ille labor curandis vitibus alter,
cui numquam exhausti satis est: namque omne quotannis
terque quaterque solum scindendum glaebaque versis
aeternum frangenda bidentibus, omne levandum 400
fronde nemus. redit agricolis labor actus in orbem,
atque in se sua per vestigia volvitur annus.
ac iam olim, seras posuit cum vinea frondes,
frigidus et silvis aquilo decussit honorem,

iam tum acer curas venientem extendit in annum 405
 rusticus, et curvo Saturni dente relictam
 persequitur vitem attondens fingitque putando.
 primus humum fodito, primus devecta cremato
 sarmenta, et vallos primus sub tecta referto;
 postremus metito. bis vitibus ingruit umbra, 410
 bis segetem densis obducunt sentibus herbae;
 durus uterque labor: laudato ingentia rura,
 exiguum colito. nec non etiam aspera rusci
 vimina per silvam et ripis fluvialis harundo
 caeditur, incultique exercet cura salicti. 415
 iam vinctae vites, iam falcem arbusta reponunt,
 iam canit effectos extremus vinitor antes:
 sollicitanda tamen tellus pulvisque movendus,
 et iam maturis metuendus Iuppiter uvis.
 Contra non ullast oleis cultura: neque illae 420
 procurvam expectant falcem rastrosque tenacis,
 cum semel haeserunt arvis aurasque tulerunt;
 ipsa satis tellus, cum dente recluditur unco,
 sufficit umorem et gravidas, cum vomere, fruges.
 hoc pinguem et placitam Paci nutritor olivam. 425
 Poma quoque, ut primum truncos sensere valentis
 et viris habuere suas, ad sidera raptim
 vi propria nituntur opisque haut indiga nostrae.
 nec minus interea fetu nemus omne gravescit,
 sanguineisque inculta rubent aviaria bacis. 430
 tondentur cytisi, taedas silva alta ministrat,
 pascunturque ignes nocturni et lumina fundunt.
 quid maiora sequar? salices humilesque genistae
 aut illae pecori frondem aut pastoribus umbram 435
 sufficiunt saepemque satis et pabula melli.
 et iuvat undantem buxo spectare Cytorum
 Naryciaeque picis lucos, iuvat arva videre
 non rastris, hominum non ulli obnoxia curae.
 ipsae Caucaseo steriles in vertice silvae, 440
 quas animosi euri adsidue franguntque feruntque,

te dubitant homines serere atque inpendere curam? 433

dant alios aliae fetus, dant utile lignum
navigiis pinus, domibus cedrumque cupressosque.
hinc radios trivere rotis, hinc tympana plaustis
agricolae, et pandas ratibus posuere carinas.

445

viminibus salices, secundae frondibus ulmi,
at myrtus validis hastilibus et bona bello
cornus, Ituraeos taxi torquentur in arcus.

nec tiliae leves aut torno rasile buxum
non formam accipiunt ferroque cavantur acuto.
nec non et torrentem undam levis innatat alnus
missa Pado; nec non et apes examina condunt
corticibusque cavis vitiosaeque ilicis alvo.

450

quid memorandum aequae Baccheia dona tulerunt?
Bacchus et ad culpam causas dedit; ille furentis
Centauros leto domuit, Rhoecumque Pholumque
et magno Hylaeum Lapithis cratere minantem.

455

O fortunatos nimium, sua si bona norint,
agricolas! quibus ipsa procul discordibus armis
fundit humo facilem victum iustissima tellus.

460

si non ingentem foribus domus alta superbis
mane salutantum totis vomit aedibus undam,
nec varios inbiant pulchra testudine postes,
inclusasque auro vestes Ephyreiaque aera,
alba neque Assyrio fucatur lana veneno,

465

nec casia liquidi corrumpitur usus olivi:
at secura quies et nescia fallere yta,
dives opum variarum, at latis otia fundis
(speluncae vivique lacus et frigida tempe
mugitusque boum mollesque sub arbore somni)
non absunt; illic saltus ac lustra ferarum,
et patiens operum exiguoque adsueta iuventus
sacra deum sanctique patres; extrema per illos
Iustitia excedens terris vestigia fecit.

470

Me vero primum dulces ante omnia musae,
quarum sacra fero ingenti percussus amore,
accipiant, caelique vias et sidera monstrent,
defectus solis varios lunaeque labores;
unde tremor terris, qua vi maria alta tumescant

475

obicibus ruptis rursusque in se ipsa residant, 480
 quid tantum Oceano properent se tinguere soles
 hiberni, vel quae tardis mora noctibus opstet.
 sin has ne possim naturae accedere partis
 frigidus opstiterit circum praecordia sanguis:
 rura mihi et rigui placeant in vallibus amnes, 485
 flumina amem silvasque inglorius. o ubi campi
 Spercheosque et virginibus bacchata Lacaenis
 Taygeta, o qui me gelidis convallibus Haemi
 sistat, et ingenti ramorum protegat umbra!
 felix, qui potuit rerum cognoscere caussas, 490
 atque metus omnis et inexorabile fatum
 subiecit pedibus strepitumque Acherontis avari.
 fortunatus et ille, deos qui novit agrestis,
 Panaque Silvanumque senem nymphasque sorores.
 illum non populi fascēs, non purpura regum 495
 flexit et infidos agitans discordia fratres
 aut coniurato descendens Dacus ab Histro,
 non res Romanae perituraque regna, neque ille
 aut doluit miserans inopem aut invidit habenti.
 quos rami fructus, quos ipsa volentia rura 500
 sponte tulere sua, carpsit, nec ferrea iura
 insanumque forum aut populi tabularia vidit.
 sollicitant alii remis freta caeca, ruuntque
 in ferrum, penetrant aulas et limina regum;
 hic petit excidiis urbem miserosque penatis, 505
 ut gemma bibat et Sarrano dormiat ostro;
 condit opes alius defossoque incubat auro;
 hic stupet attonitus rostris; hunc plausus hiantem
 per cuneos geminatus enim plebisque patrumque
 corripuit; gaudent perfusi sanguine fratrum, 510
 exilioque domos et dulcia limina mutant
 atque alio patriam quaerunt sub sole iacentem.
 agricola incurvo terram dimovit aratro:
 hic anni labor, hinc patriam parvosque penates
 sustinet, hinc armenta boum meritosque iuvencos. 515
 nec requies, quin aut pomis exuberet annus
 aut fetu pecorum aut Cerealis mergite culmi,

proventuque oneret sulcos atque horrea vincat.
venit hiemps: teritur Sicyonia baca trapetis,
glande sues laeti redeunt, dant arbuta silvae; 520
et varios ponit fetus autumnus, et alte
mitis in apricis coquitur vindemia saxis.
interea dulces pendent circum oscula nati,
casta pudicitiam servat domus, ubera vaccae
lactea demittunt, pinguesque in gramine laeto 525
inter se adversis luctantur cornibus haedi.
ipse dies agitat festos fususque per herbam,
ignis ubi in medio et socii cratera coronant,
te libans, Lenaeae, vocat, pecorisque magistris
velocis iaculi certamina ponit in ulmo, 530
corporaque agresti nudant praedura palaestrae.
hanc olim veteres vitam coluere Sabini,
hanc Remus et frater, sic fortis Etruria crevit
scilicet et rerum facta est pulcherrima Roma,
septemque una sibi muro circumdedit arces. 535
ante etiam sceptrum Dictaei regis et ante
impia quam caesis gens est epulata iuvenis,
aureus hanc vitam in terris Saturnus agebat;
necdum etiam audierant inflari classica, necdum
impositos duris crepitare incudibus enses. 540

Sed nos immensum spatiis confecimus aequor,
et iam tempus equom fumantia solvere colla.

P. VERGILI MARONIS
G E O R G I C O N
LIBER TERTIVS

Te quoque, magna Pales, et te memorande canemus
pastor ab Amphryso, vos, silvae amnesque Lycaeï.
cetera quae vacuas tenuissent carmine mentes,
omnia iam volgata: quis aut Eurysthea durum
aut inlaudati nescit Busiridis aras? 5
quoi non dictus Hylas puer et Latonia Delos
Hippodameque umeroque Pelops insignis eburno,
acer equis? temptanda viast, qua me quoque possim
tollere humo victorque virum volitare per ora.
primus ego in patriam mecum, modo vita supersit. 10
Aonio rediens deducam vertice musas;
primus Idumaeas referam tibi, Mantua, palmas,
et viridi in campo templum de marmore ponam
propter aquam, tardis ingens ubi flexibus errat
Mincius et tenera praetexit harundine ripas. 15
in medio mihi Caesar erit templumque tenebit.
illi victor ego et Tyrio conspectus in ostro
centum quadriiugos agitabo ad flumina currus.
cuncta mihi Alpheum linquens lucosque Molorchi
cursibus et crudo decernet Graecia caestu. 20
ipse caput tonsae foliis ornatus olivae
dona feram. iam nunc sollemnis ducere pompas
ad delubra iuvat caesosque videre iuencos
vel scaena ut versis discedat frontibus utque
purpurea intexti tollant aulaea Britanni. 25

in foribus pugnam ex auro solidoque elephanto
 Gangaridum faciam victorisque arma Quirini,
 atque hic undantem bello magnumque fluentem
 Nilum ac navali surgentis aere columnas.
 addam urbes Asiae domitas pulsumque Niphaten 30
 fidentemque fuga Parthum versisque sagittis
 et duo rapta manu diverso ex hoste tropaea
 bisque triumphatas utroque ab litore gentes. 33
 Invidia infelix furias amnemque severum 37
 Cocyti metuens tortosque Ixionis anguis
 immanemque rotami et non exsuperabile saxum . . . 39
 stabunt et Parii lapides, spirantia signa, 34
 Assaraci proles demissaeque ab Iove gentis 35
 nomina Trosque parens et Troiae Cynthius auctor.
 interea dryadum silvas saltusque sequamur 40
 intactos, tua, Maecenas, haut mollia iussa.
 te sine nil altum mens incolat: en age segnis
 rumpe moras; vocat ingenti clamore Cithaeron
 Taygetique canes domitrixque Epidaurus equorum,
 et vox adsensu nemorum ingeminata remugit. 45
 mox tamen ardentis accingar dicere pugnas
 Caesaris et nomen fama tot ferre per annos,
 Tithoni prima quot abest ab origine Caesar.
 Seu quis Olympiacae miratus praemia palmae
 pascet equos seu quis fortis ad aratra iuencos, 50
 corpora praecipue matrum legat. optuma torvae
 forma bovis, cui turpe caput, cui plurima cervix,
 et crurum tenuis a mento palearia pendent;
 tum longo nullus lateri modus; omnia magna,
 pes etiam; et camuris hirtae sub cornibus aures. 55
 nec mihi displiceat maculis insignis et albo,
 aut iuga detractans interdumque aspera cornu
 et faciem tauro propior, quaeque ardua tota
 et gradiens ima verrit vestigia cauda.
 aetas Lucinam iustosque pati hymenaeos 60
 desinit ante decem, post quattuor incipit annos;
 cetera nec feturae habilis nec fortis aratris.
 interea, superat gregibus dum laeta iuventas,

solve mares; mitte in Venerem pecuaria primus,
 atque aliam ex alia generando suffice prolem. 65
 optima quaeque dies miseris mortalibus aevi
 prima fugit: subeunt morbi tristisque senectus
 et labor, et durae rapit inclementia mortis.
 semper erunt, quarum mutari corpora malis:
 semper enim refice ac, ne post amissa requiras, 70
 ante veni et subolem armento sortire quotannis.

Nec non et pecori est idem dilectus equino.
 tu modo, quos in spem statues submittere gentis,
 praecipuum iam inde a teneris impende laborem.
 continuo pecoris generosi pullus in arvis 75
 altius ingreditur, et mollia crura reponit;
 primus et ire viam et fluvios temptare minantis
 audet et ignoto sese committere ponti,
 nec vanos horret strepitus. illi ardua cervix
 argutumque caput, brevis alvos obesaque terga, 80
 luxuriatque toris animosum pectus. honesti
 spadices glaucique, color deterrimus albis
 et gilvo. tum, siqua sonum procul arma dedere,
 stare loco nescit, micat auribus et tremit artus,
 collectumque premens volvitur sub naribus ignem. 85
 densa iuba, et dextro iactata recumbit in armis;
 at duplex agitur per lumbos spina, cavatque
 tellurem et solido graviter sonat ungula cornu.
 talis Amyclaei domitus Pollucis habenis
 Cyllarus et, quorum Grai meminere poetae, 90
 Martis equi biuges et magni currus Achillei.
 talis et ipse iubam cervice effundit equina
 coniugis adventu pernix Saturnus, et altum
 Pelion hinnitu fugiens implevit acuto.

Hunc quoque, ubi aut morbo gravis aut iam segnior annis 95
 deficit, abde domo, nec turpi ignosce senectae, 96
 quamvis saepe fuga versos ille egerit hostis, 120
 et patriam Epirum referat fortisque Mycenae,
 Neptunique ipsa deducat origine gentem. 122
 frigidus in Venerem senior, frustra quoque laborem 97
 ingratum trahit, et siquando ad proelia ventumst,

ut quondam in stipulis magnus sine viribus ignis
 incassum furit. ergo animos aevomque notabis 100
 praecipue; hinc alias artis prolemque parentum,
 et quis cuique dolor victo, quae gloria palmae.
 nonne vides, cum praecipiti certamine campum
 corripuere, ruuntque effusi carcere currus,
 cum spes arrectae iuvenum, exultantiaque haurit 105
 corda pavor pulsans? illi instant verbere torto
 et proni dant lora, volat vi fervidus axis;
 iamque humiles, iamque elati sublime videntur
 aëra per vacuum ferri atque adsurgere in auras;
 nec mora nec requies; at fulvae nimbus harenae 110
 tollitur, umescunt spumis flatuque sequentum:
 tantus amor laudum, tantaest victoria curae.
 *primus Erichthonius currus et quattuor ausus
 iungere equos rapidusque rotis insistere victor.
 frena Pelethronii Lapithae gyrosque dedere 115
 impositi dorso, atque equitem docuere sub armis
 insultare solo et gressus glomerare superbos.
 aequos uterque labor, aequae iuvenemque magistri
 exquirunt calidumque animis et cursibus acrem.* 119
 His animum adversis instant sub tempus, et omnis 123
 impendunt curas denso distendere pingui
 quem legere ducem et pecori dixere maritum; 125
 florentisque secant herbas fluviosque ministrant
 farraque, ne blando nequeat superesse labori
 invalidique patrum referant ieiunia nati.
 ipsa autem macie tenuant armenta volentes,
 atque ubi concubitus primos iam nota voluptas 130
 sollicitat, frondesque negant et fontibus arcent.
 saepe etiam cursu quatiunt et sole fatigant,
 cum graviter tunsis gemit area frugibus, et cum
 surgentem ad zephyrum paleae iactantur inanes.
 hoc faciunt, nimio ne luxu obtunsior usus 135
 sit genitali arvo et sulcos oblimet inertis,
 sed rapiat sitiens Venerem interiusque recondat.

Rursus cura patrum cadere et succedere matrum
 incipit. exactis gravidæ cum mensibus errant,

non illas gravibus quisquam iuga ducere plaustris, 140
 non saltu superare viam sit passus et acri
 carpere prata fuga fluviosque innare rapacis.
 saltibus in vacuis pascunt et plena secundum
 flumina, muscus ubi et viridissima gramine ripa,
 speluncaeque tegant et saxeâ procubet umbra. 145
 est lucos Silari circa ilicibusque virentem
 plurimus Alburnum volitans, quoi nomen asilo
 Romanumst, oestrum Grai vertere vocantes,
 asper, acerba sonans, quo tota exterrita silvis
 diffugiunt armenta, furit mugitibus aether 150
 concussus silvaeque et sicci ripa Tanagri.
 hoc quondam monstro horribilis exercuit iras
 Inachiae Iuno pestem meditata iuvencae.
 hunc quoque (nam mediis fervoribus acrior instat)
 arcebis gravido pecori, armentaque pasces 155
 sole recens orto aut noctem ducentibus astris.
 Post partum cura in vitulos traducitur omnis,
 continuoque notas et nomina gentis inurunt,
 et quos aut pecori malint summittere habendo
 aut aris servare sacros aut scindere terram 160
 et campum horrentem fractis invertere glæbis.
 [cetera pascuntur viridis armenta per herbas.]
 tu quos ad studium atque usum formabis agrestem,
 iam vitulos hortare viamque insiste domandi,
 dum faciles animi iuvenum, dum mobilis aetas. 165
 ac primum laxos tenui de vimine circlos
 cervici subnecte; dehinc, ubi libera colla
 servitio adsuerint, ipsis e torquibus aptos
 iunge pares, et coge gradum conferre iuencos;
 atque illis iam saepe rotae ducantur inanes 170
 per terram, et summo vestigia pulvere signent;
 post valido nitens sub pondere faginus axis
 instrepat, et iunctos temo trahat aereus orbes.
 interea pubi indomitae non gramina tantum
 nec vescal salicum frondes ulvamque palustrem, 175
 set frumenta manu carpes sata; nec tibi fetae
 more patrum nivea implebunt mulctraria vaccae,

sed tota in dulcis consument ubera natos.

Sin ad bella magis studium turmasque ferocis,
aut Alpheia rotis praelabi flumina Pisae 180
et Iovis in luco currus agitare volantis:

primus equi labor est, animos atque arma videre
bellantum lituosque pati tractuque gementem
ferre rotam et stabulo frenos audire sonantis;
tum magis atque magis blandis gaudere magistri 185
laudibus et plausae sonitum cervicis amare.

atque haec iam primo depulsus ab ubere matris
audeat, inque vicem det mollibus ora capistris
invalidus etiamque tremens, etiam inscius aevi.
at tribus exactis ubi quarta acceperit aestas, 190

carpere mox gyrum incipiat gradibusque sonare
compositis, sinuetque alterna volumina crurum,
sitque laboranti similis; tum cursibus auras
provocet, ac per aperta volans ceu liber habenis
aequora vix summa vestigia ponat harena; 195

qualis hyperboreis aquilo cum densus ab oris
incubuit, Scythiaeque hiemes atque arida differt
nubila: tum segetes altae campique natantes
lenibus horrescunt flabris, summaeque sonorem
dant silvae, longique urgent ad litora fluctus; 200

ille volat simul arva fuga simul aequora verrens.
hinc vel ad Elei metas et maxima campi
sudabit spatia et spumas aget ore cruentas,
Belgica vel molli melius feret esseda collo.

tum demum crassa magnum farragine corpus 205
crescere iam domitis sinito: namque ante domandum
ingentis tollent animos, prensique negabunt
verbera lenta pati et duris parere lupatis.

Sed non ulla magis viris industria firmat,
quam Venerem et caeci stimulos avertere amoris, 210
sive bovom sive est quoi gratior usus equorum.

atque ideo tauros procul atque in sola relegant
pascua post montem oppositum et trans flumina lata,
aut intus clausos satura ad praesaepia servant.
carpit enim viris paulatim uritque videndo 215

femina, nec nemorum patitur meminisse nec herbae
 dulcibus illa quidem inlecebris, et saepe superbos
 cornibus inter se subigit decernere amantes.
 pascitur in magna Sila formonsa iuvenca:
 illi alternantes multa vi proelia miscent 220
 vulneribus crebris, lavit ater corpora sanguis,
 versaque in obnixos urgentur cornua vasto
 cum gemitu, reboant silvaeque et longus Olympus.
 nec mos bellantis una stabulare, sed alter
 victus abit, longeque ignotis exulat oris. 225
 multa gemens ignominiam plagasque superbi
 victoris, tum quos amisit inultus amores,
 et stabula aspectans regnis excessit avertis:
 ergo omni cura viris exercet, et inter
 dura iacet pernix instrato saxa cubili 230
 frondibus hirsutis et carice pastus acuta,
 et temptat sese, atque irasci in cornua discit
 arboris obnixus trunco, ventosque lacescit
 ictibus, et sparsa ad pugnam proludit harena.
 post ubi collectum robor viresque relectae, 235
 signa movet, praecepsque oblitum fertur in hostem:
 fluctus uti, medio coepit cum albescere ponto,
 longius ex altoque sinum trahit, utque volutus
 ad terras immane sonat per saxa neque ipso
 monte minor procumbit, at ima exaestuât unda 240
 vorticibus nigramque alte subiectat harenam.

Omne adeo genus in terris hominumque ferarumque,
 et genus aequoreum, pecudes pictaeque volucres,
 in furias ignemque ruunt: Amor omnibus idem.
 tempore non alio catulorum oblita leaena 245
 saevior erravit campis, nec funera volgo
 tam multa informes ursi stragemque dedere
 per silvas; tum saevos aper, tum pessima tigris:
 heu male tum Libyae solis erratur in agris. 249
 ipse ruit dentesque Sabellicus exacuit sus, 255
 et pede prosubigit terram, fricat arbore costas,
 atque hinc atque illinc umeros ad volnera durat.
 quid lynces Bacchi variae et genus acre luporum 264

atque canum? quid quae inbelles dant proelia cervi?	265
quid iuvenis, magnum cui versat in ossibus ignem	258
durus amor? nempe abruptis turbata procellis	
nocte natat caeca serus freta; quem super ingens	260
porta tonat caeli, et scopulis inlisa reclamant	
aequora; nec miseri possunt revocare parentes	
[nec moritura super crudeli funere virgo.]	263
nonne vides, ut tota tremor pertemptet equorum	250
corpora, si tantum notas odor attulit auras?	
ac neque eos iam frena virum neque verbera saeva,	
non scopuli rupesque cavae atque obiecta retardant	
flumina correptosque unda torquentia montis.	254
scilicet ante omnis furor est insignis equarum;	266
et mentem Venus ipsa dedit, quo tempore Glauci	
Potniades malis membra absumpsere quadrigae.	
*[illas ducit amor trans Gargara transque sonantem	
Ascanium; superant montis et flumina tranant.]	270
continuoque avidis ubi subdita flamma medullis	
(vere magis, quia vere calor redit ossibus): illae	
ore omnes versae in zephyrum stant rupibus altis	
exceptantque levis auras, et saepe sine ullis	
coniugiis vento gravidae (mirabile dictu)	275
saxa per et scopulos et depressas convallis	
diffugiunt, non, eure, tuos, neque solis ad ortus,	
in borean caurumque, aut unde nigerrimus auster	
nascitur et pluvio contristat frigore caelum.	
hic demum, hippomanes vero quod nomine dicunt	280
pastores, lentum destillat ab inguine virus,	
hippomanes, quod saepe malae legere novercae	
miscueruntque herbas et non innoxia verba.	
Sed fugit interea, fugit inreparabile tempus,	
singula dum capti circumvectamur amore.	285
hoc satis armentis: superat pars altera curae,	
lanigeros agitare greges hirtasque capellas.	
[hic labor, hinc laudem fortes sperate coloni.]	
nec sum animi dubius, verbis ea vincere magnum	
quam sit et angustis hunc addere rebus honorem;	290
sed me Parnasi deserta per ardua dulcis	

raptat amor; iuvat ire iugis, qua nulla priorum
Castaliam molli devertitur orbita clivo.

nunc, veneranda Pales, magno nunc ore sonandum.

Incipiens stabulis edico in mollibus herbam 295

carpere ovis, dum mox frondosa reducitur aestas,

et multa duram stipula felicumque manipulis

sternere sup̄ter humum, glacies ne frigida laedat

molle pecus, scabiemque ferat turpisque podagras.

post hinc digressus iubeo frondentia capris 300

arbuta sufficere et fluvios praebere recentis,

et stabula a ventis hiberno opponere soli

ad medium conversa diem, cum frigidus olim

iam cadit extremoque inrorat aquarius anno.

haec quoque non cura nobis levioꝛe tuendae, 305

nec minor usus erit, quamvis Milesia magno

vellera mutantur Tyrios incocta rubores:

densior hinc suboles, hinc largi copia lactis;

quam magis exhausto spumaverit ubere mulctra,

laeta magis pressis manabunt flumina mammis. 310

nec minus interea barbas incanaque menta

Cinyphii tondent hirci saetasque comantis

usum in castrorum et miseris velamina nautis.

pascuntur vero silvas et summa Lycaei

horrentisque rubos et amantis ardua dumos; 315

atque ipsae memores redeunt in tecta, suosque

ducunt, et gravido superant vix ubere limen.

ergo omni studio glaciem ventosque nivalis,

quo minor est illis curae mortalis egestas,

avertes, victumque feres et virgea laetus 320

pabula, nec tota claudes faenilia bruma.

at vero zephyris cum laeta vocantibus aestas,

in saltus utrumque gregem atque in pascua mittes.

luciferi primo cum sidere frigida rura

carpamus, dum mane novom, dum gramina canent, 325

et ros in tenera pecori gratissimus herba.

inde ubi quarta sitim caeli collegerit hora

et cantu querulae rumpent arbusta cicadae,

ad puteos aut alta greges ad stagna iubebo

currentem ilignis potare canalibus undam; 330
 aestibus at mediis umbrosam exquirere vallem,
 sicubi magna Iovis antiquo robore quercus
 ingentis tendat ramos, aut sicubi nigrum
 ilicibus crebris sacra nemus accubet umbra;
 tum tenuis dare rursus aquas, et pascere rursus 335
 solis ad occasum, cum frigidus aëra vesper
 temperat, et saltus reficit iam roscida luna,
 litoraue alcyonem resonant, acalanthida dumi.

Quid tibi pastores Libyae, quid pascua versu
 prosequar et raris habitata mapalia tectis? 340
 saepe diem noctemque et totum ex ordine mensem
 pascitur itque pecus longa in deserta sine ullis
 hospitii: tantum campi iacet. omnia secum
 armentarius Afer agit, tectumque laremque
 armaque Amyclaeumque canem Cressamque pharetram: 345
 non secus ac patriis acer Romanus in armis
 iniusto sub fasce viam quom carpit, et hosti
 ante expectatum positus stat in agmina castris.

At non qua Scythiae gentes Maeotiaque unda,
 turbidus et torquens flaventis Hister harenas, 350
 quaque redit medium Rhodope porrecta sub axem.
 illic clausa tenent stabulis armenta, neque ullae
 aut herbae campo apparent aut arbore frondes;
 sed iacet aggeribus niveis informis et alto
 terra gelu late, septemque adsurgit in ulnas. 355
 semper hiemps, semper spirantes frigora cauri.
 tum sol pallentis haut umquam discutit umbras,
 nec cum invectus equis altum petit aethera, nec cum
 praecipitem Oceani rubro lavit aequore currum.
 concrescunt subitae currenti in flumine crustae, 360
 undaque iam tergo ferratos sustinet orbis,
 puppibus illa prius, patulis nunc hospita, plaustis;
 aeraque dissiliunt volgo, vestesque rigescunt
 indutae, caeduntque securibus umida vina,
 et totae solidam in glaciem vertere lucunae, 365
 stiriaque inpexis induruit horrida barbis.
 interea toto non saepius aëre ninguit:

- intereunt pecudes, stant circumfusa pruinis
 corpora magna boum, confertoque agmine cervi
 torpent mole nova et summis vix cornibus extant. 370
 hos non immissis canibus, non cassibus ullis
 puniceaeve agitant pavidos formidine pinnae,
 sed frustra oppositum trudentis pectore montem
 comminus obtruncant ferro, graviterque rudentis
 caedunt, et magno laeti clamore reportant. 375
 ipsi in defossis specubus secura sub alta
 otia agunt terra, congestaque robora totasque
 advolvere focus ulmos ignique dedere.
 hic noctem ludo ducunt, et pocula laeti
 fermento atque acidis imitantur vitea sorbis. 380
 talis hyperboreo septem subiecta trioni
 gens effrena virum Riphaeo tunditur euro,
 et pecudum fulvis velatur corpora saetis.
 Si tibi lanitium curae, primum aspera silva
 lappaeque tribolique absint; fuge pabula laeta. 385
 continuoque greges villis lege mollibus albos.
 illum autem, quamvis aries sit candidus ipse,
 nigra subest udo tantum cui lingua palato,
 reice, ne maculis infuscet vellera pullis
 nascentum, plenoque alium circumspice campo. 390
 munere sic niveo lanae, si credere dignum est,
 Pan deus Arcadiae captam te, Luna, fefellit
 in nemora alta vocans; nec tu aspernata vocantem.
 At cui lactis amor, cytisum lotosque frequentis
 ipse manu salsasque ferat praesepibus herbas. 395
 hinc et amant fluvios magis, et magis ubera tendunt,
 et salis occultum referunt in lacte saporem.
 multi etiam excretos prohibent a matribus haedos,
 primaque ferratis praefigunt ora capistris.
 quod surgente die mulsero horisque diurnis, 400
 nocte premunt; quod iam tenebris et sole cadente,
 sub lucem exportans calathis adit oppida pastor;
 aut parco sale contingunt hiemique reponunt.
 Nec tibi cura canum fuerit postrema, sed una
 velocis Spartae catulos acremque Molossum 405

pasce sero pingui. numquam custodibus illis
 nocturnum stabulis furem incursusque luporum
 aut inpacatos a tergo horrebis Hiberos.
 saepe etiam cursu timidos agitabis onagros,
 et canibus leporem, canibus venabere dammas; 410
 saepe volutabris pulsos silvestribus apros
 latratu turbabis agens, montisque per altos
 ingentem clamore premes ad retia cervom.

Disce et odoratam stabulis accendere cedrum,
 galbaneoque agitare gravis nidore chelydros. 415
 saepe sub immotis praesepibus aut mala tactu
 vipera delituit caelumque exterrita fugit,
 aut tecto adsuetus coluber succedere et umbrae,
 (pestis acerba boum) pecorique aspergere virus,
 fovit humum. cape saxa manu, cape robora, pastor 420
 tollentemque minas et sibila colla tumentem
 deice. iamque fuga timidum caput abdidit alte,
 cum medii nexus extremaeque agmina caudae
 solvontur, tardosque trahit sinus ultimus orbis.
 est etiam ille malus Calabris in saltibus anguis, 425
 squamea convolvens sublato pectore terga
 atque notis longam maculosus grandibus alvom,
 qui, dum amnes ulli rumpuntur fontibus et dum
 vere madent udo terrae ac pluvialibus austris,
 stagna colit, ripisque habitans sibi piscibus atram 430
 improbus ingluviem ranisque loquacibus explet;
 postquam exusta palus, terraeque ardore dehiscunt,
 exsulit in siccum, et flammantia lumina torquens
 saevit agris asperque siti atque exterritus aestu.
 ne mihi tum mollis sub divo carpere somnos 435
 neu dorso nemoris libeat iacuisse per herbas,
 cum positis novos exuviis nitidusque iuventa
 volvitur aut catulos tectis aut ova relinquens
 arduus ad solem, et linguis micat ore trisulcis.

Morborum quoque te causas et signa docebo. 440
 turpis ovis temptat scabies, ubi frigidus imber
 a tius ad vivom persedit et horrida cano
 bruma gelu, vel cum tonsis inlautus adhaesit

sudor, et hirsuti secuerunt corpora vepres.
 dulcibus idcirco fluviiis pecus omne magistri 445
 perfundunt, udisque aries in gurgite villis
 mersatur, missusque secundo defluit amni;
 aut tonsum tristi contingunt corpus amurca,
 et spumas miscent argenti et sulphura viva
 Idaeasque pices et pinguis unguine ceras 450
 scillamque elleborosque gravis nigrumque bitumen.
 non tamen ulla magis praesens fortuna laborumst,
 quam siquis ferro potuit rescindere summum
 ulceris os: alitur vitium vivitque tegendo,
 dum medicas adhibere manus ad volnera pastor. 455
 abnegat, et meliora deos sedet omnia poscens.
 quin etiam, ima dolor balantum lapsus ad ossa
 cum furit atque artus depascitur arida febris,
 profuit incensos aestus avertere et inter
 ima ferire pedis salientem sanguine venam, 460
 Bisaltae quo more solent acerque Gelonus,
 cum fugit in Rhodopen atque in deserta Getarum,
 et lac concretum cum sanguine potat equino.
 quam procul aut molli succedere saepius umbrae
 videris aut summas carpentem ignavius herbas, 465
 extremamque sequi aut medio procumbere campo
 pascentem et serae solam decedere nocti,
 continuo culpam ferro compesce prius quam
 dira per incautum serpant contagia volgus.
 non tam creber agens hiemem ruit aequore turbo, 470
 quam multae pecudum pestes. nec singula morbi
 corpora corripuiunt, sed tota aestiva repente,
 spemque gregemque simul cunctamque ab origine gentem.
 tum sciat, aërias Alpibus et Norica siquis
 castella in tumulis et Iapydis arva Timavi 475
 nunc quoque post tanto videat desertaque regna
 pastorum et longe saltus lateque vacantis.

Hic quondam morbo caeli miserranda coortast
 tempestas totoque autumnus incanduit aestu,
 et genus omne neci pecudum dedit, omne ferarum, 480
 corrumpitque lacus, infecit pabula tabe.

nec via mortis erat simplex, sed ubi ignea venis
 omnibus acta sitis miseros adduxerat artus,
 rursus abundabat fluvidus liquor omniaque in se
 ossa minutatim morbo conlapsa trahebat. 485
 saepe in honore deum medio stans hostia ad aram,
 lanea dum nivea circumdatur infula vitta,
 inter cunctantis cecidit moribunda ministros.
 aut siquam ferro mactaverat ante sacerdos,
 inde neque impositis ardent altaria fibris, 490
 nec responsa potest consultus reddere vates,
 ac vix suppositi tinguntur sanguine cultri
 summaque ieiuna sanie infuscatur harena.
 hinc laetis vituli volgo moriuntur in herbis;
 et dulcis animas plena ad praesepia reddunt; 495
 hinc canibus blandis rabies venit, et quatit aegros
 tussis anghela sues ac faucibus angit obesis.
 labitur infelix studiorum atque immemor herbae
 victor equos fontisque avertitur et pede terram
 crebra ferit; demissae aures, incertus ibidem 500
 sudor et ille quidem moriturus frigidus, aret
 pellis et ad tactum tractanti dura resistit.
 haec ante exitium primis dant signa diebus;
 sin in processu coepit crudescere morbus,
 tum vero ardentes oculi atque attractus ab alto 505
 spiritus, interdum gemitu gravis, imaque longo
 ilia singultu tendunt, it naribus ater
 sanguis, et obsessas fauces premit aspera lingua.
 profuit inserto latices infundere cornu
 Lenaeos; ea visa salus morientibus una; 510
 mox erat hoc ipsum exitio, furiisque relecti
 ardebant, ipsique suos iam morte sub aegra
 (di meliora piis erroremque hostibus illum!)
 discissos nudis laniabant dentibus artus.
 ecce autem duro fumans sub vomere taurus 515
 concidit et mixtum spumis vomit ore cruorem
 extremosque ciet gemitus. it tristis arator
 maerentem abiungens fraterna morte iuvenum,
 atque opere in medio defixa relinquit aratra.

non umbrae altorum nemorum, non mollia possunt 520
 prata movere animum, non qui per saxa volutus
 purior electro campum petit amnis; at ima
 solvontur latera, atque oculos stupor urget inertis,
 ad terramque fluit devexo pondere cervix.
 quid labor aut benefacta iuvant? quid vomere terras 525
 invertisse gravis? atqui non Massica Bacchi
 munera, non illis epulae nocuere repostae:
 frondibus et victu pascuntur simplicis herbae,
 pocula sunt fontes liquidi atque exercita cursu
 flumina, nec somnos abrumpit cura salubris. 530
 tempore non alio dicunt regionibus illis
 quaesitas ad sacra boves Iunonis et uris
 inparibus ductos alta ad donaria currus.
 ergo aegre rastris terram rimantur, et ipsis
 unguibus infodiunt fruges, montisque per altos 535
 contenta cervice trahunt stridentia plaustra.
 non lupus insidias explorat ovilia circum
 nec gregibus nocturnus obambulat: acrior illum
 cura domat; timidi dammae cervique fugaces
 nunc interque canes et circum tecta vagantur. 540
 iam maris immensi prolem et genus omne natantum
 litore in extremo ceu naufraga corpora fluctus
 proluit; insolitae fugiunt in flumina phocae.
 interit et curvis frustra defensa latebris
 vipera et attoniti squamis adstantibus hydri. 545
 ipsis est aër avibus non aequos, et illae
 praecipites alta vitam sub nube relinquunt.
 praeterea nec mutari iam pabula refert,
 quaesitaeque nocent artes; cessere magistri
 Phillyrides Chiron Amythaoniusque Melampus. 550
 saevit et in lucem Stygiis emissa tenebris
 pallida Tisiphone Morbos agit ante Metumque,
 inque dies avidum surgens caput altius effert.
 [balatu pecorum et crebris mugitibus amnes
 arentesque sonant ripae collesque supini.] 555
 iamque catervatim dat stragem atque aggerat ipsis
 in stabulis turpi dilapsa cadavera tabe,

donec humo tegere ac foveis abscondere discunt.
nam neque erat coriis usus, nec viscera quisquam
aut undis abolere potest aut vincere flamma; 560
ne tondere quidem morbo inludieque peresa
vellera nec telas possunt attingere putris;
verum etiam invisos siquis temptaret amictus,
ardentes papulae atque immundus olentia sudor
membra sequebatur, nec longo deinde moranti 565
tempore contactos artus sacer ignis edebat.

P. VERGILI MARONIS
G E O R G I C O N
LIBER QVARTVS

Protenus aërii mellis caelestia dona
exsequar: hanc etiam, Maecenas, aspice partem.
admiranda tibi levium spectacula rerum
magnanimosque duces totiusque ordine gentis
mores et studia et populos et proelia dicam. 5
in tenui labor; at tenuis non gloria, siquem
numina laeva sinunt auditque vocatus Apollo.
Principio sedes apibus statioque petenda,
quo neque sit ventis aditus (nam pabula venti
ferre domum prohibent) neque oves haedique petulci 10
floribus insultent, aut errans bocula campo
decutiat rorem, et surgentis atterat herbas.
absint et picti squalentia terga lacerti
pinguibus a stabulis, meropesque aliaeque volucres
et manibus Procne pectus signata cruentis; 15
omnia nam late vastant ipsasque volantis
ore ferunt dulcem nidis inmitibus escam. 17
neu propius tectis taxum sine, neve rubentis 47
ure foco canculos, altae neu crede paludi,
aut ubi odor caeni gravis aut ubi concava pulsu
saxa sonant vocisque offensa resultat imago. 50
at liquidi fontes et stagna virentia musco 18
adsint et tenuis fugiens per gramina rivos,
palmaque vestibulum aut ingens oleaster inumbret, 20
ut, cum prima novi ducent examina reges

vere suo, ludetque favis emissa iuventus,
 vicina invitet decedere ripa calori,
 obviaque hospitiis teneat frondentibus arbos.
 in medium, seu stabit iners seu profluet umor, 25
 transversas salices et grandia conice saxa,
 pontibus ut crebris possint consistere et alas
 pandere ad aestivom solem, si forte morantis
 sparserit aut praeceps neptuno inmerserit eurus.
 haec circum casiae virides et olentia late 30
 serpulla et graviter spirantis copia thymbrae
 floreat, inriguumque bibant violaria fontem.
 ipsa autem, seu corticibus tibi suta cavatis,
 seu lento fuerint alvaria vimine texta,
 angustos habeant aditus: nam frigore mella 35
 cogit hiemps, eademque calor liquefacta remittit.
 utraque vis apibus pariter metuenda; neque illae
 nequiquam in tectis certatim tenvia cera
 spiramenta linunt, fucoque et floribus oras
 explent, collectumque haec ipsa ad munera gluten 40
 et visco et Phrygiae servant pice lentius Idae.
 saepe etiam effossis, si vera est fama, latebris
 sub terra fovere larem, penitusque repertae
 pumicibusque cavis exesaeque arboris antro.
 tu tamen et levi rimosa cubilia limo 45
 ungue fovens circum, et raras superinice frondes.
 Quod superest, ubi pulsam hiemem Sol aureus egit 51
 sub terras caelumque aestiva luce reclusit,
 illae continuo saltus silvasque peragrant
 purpureosque metunt flores et flumina libant
 summa leves. hinc nescio qua dulcedine laetae 55
 progeniem nidosque foveant, hinc arte recentis
 excudunt ceras et mella tenacia fingunt.
 hic ubi iam emissum caveis ad sidera caeli
 nare per aestatem liquidam suspexeris agmen
 obscuramque trahi vento mirabere nubem, 60
 contemplator: aquas dulcis et frondea semper
 tecta petunt. huc tu tussos asperge saporis,
 vrita melisphylla et cerinthae ignobile gramen,

tinnitusque cie et Matris quate cymbala circum: 65
 ipsae consident medicatis sedibus, ipsae
 intuma more suo sese in cunabula condent.

Sin autem ad pugnam exierint (nam saepe duobus
 regibus incessit magno discordia motu;
 continuoque animos volgi et trepidantia bello
 corda licet longe praesciscere: namque morantis 70
 Martius ille aeris rauci canor increpat, et vox
 auditur fractos sonitus imitata tubarum;

tum trepidae inter se coeunt pinnisque coruscant
 spiculaque exacuunt rostris aptantque lacertos,
 et circa regem atque ipsa ad praetoria densae 75
 miscentur magnisque vocant clamoribus hostem)
 ergo ubi ver nantae sudum camposque patentis
 erumpunt portis: concurritur, aethere in alto
 fit sonitus, magnum mixtae glomerantur in orbem,
 praecipitesque cadunt; non densior aëre grando, 80
 nec de concussa tantum pluit ilice glandis.

ipsi per medias acies insignibus alis
 ingentis animos angusto in pectore versant,
 usque adeo obnixa non cedere, dum gravis aut hos
 aut hos versa fuga victor dare terga subegit. 85
 hi motus animorum atque haec certamina tanta
 pulveris exigui iactu compressa quiescent.

verum ubi ductores acie revocaveris ambo,
 deterior qui visus, eum, ne prodigus obsit,
 dede neci; melior vacua sine regnet in aula. 90
 [alter erit maculis auro squalentibus ardens.]
 nam duo sunt genera: hic melior insignis et ore
 et rutilis clarus squamis; ille horridus alter
 desidia latamque trahens inglorius alvom.

Vt binae regum facies, ita corpora plebis. 95
 namque aliae turpes horrent, ceu pulvere ab alto
 quom venit et sicco terram sputat ore viator
 aridus; elucent aliae et fulgore coruscant
 ardentes auro et paribus lita corpora guttis.
 haec potior suboles, hinc caeli tempore certo 100
 dulcia mella premes, nec tantum dulcia quantum

et liquida et durum bacchi domitura saporem.

At quom incerta volant caeloque examina ludunt,
contemnuntque favos et frigida tecta relinquont,
instabilis animos ludo prohibebis inani. 105

nec magnus prohibere labor: tu regibus alas
eripe; non illis quisquam cunctantibus altum
ire iter aut castris audebit vellere signa.
invitent croceis halantes floribus horti,
et custos furum atque avium cum falce saligna 110
Hellespontiaci servet tutela Priapi.

ipse thymum pinosque ferens de montibus altis
tectata serat late circum, quoi talia curae;
ipse labore manum duro terat, ipse feracis
figat humo plantas et amicos inriget imbris. 115

Atque equidem, extremo ni iam sub fine laborum
vela traham et terris festinem advertere proram,
forsitan et, pinguis hortos quae cura colendi
ornaret, canerem, biferique rosaria Paesti,
quoque modo potis gauderent intiba rivis 120

et virides apio ripae, tortusque per herbam
cresceret in ventrem cucumis; nec sera comantem
narcissum aut flexi tacuissem vimen acanthi
pallentisque hederas et amantis litora myrtos.
namque sub Oebaliae memini me turribus arcis, 125
qua niger umectat flaventia culta Galaesus,

Corycium vidisse senem, cui pauca relict
iugera ruris erant, nec fertilis illa iuvcncis
nec Cereri opportuna seges nec comoda Baccho.
hic rarum tamen in dumis holus albaque circum 130
lilia verbenasque premens vescuque papaver

regum aequabat opes animis, seraque revertens
nocte domum dapibus mensas onerabat inemptis.
primus vere rosam atque autumnno carpere poma,
et cum tristis hiemps etiamnum frigore saxa 135
rumperet et glacie cursus frenaret aquarum,

ille comam mollis iam tondebat hyacinthi
aestatem increpitans seram zephyrosque morantis.
ergo apibus fetis idem atque examine multo

primus abundare et spumantia cogere pressis 140
 mella favis: illi tiliae atque uberrima pinus,
 quotque in flore novo pomis se fertilis arbos
 induerat, totidem autumnos matura tenebat.
 ille etiam seras in versum distulit ulmos
 eduramque pirum et spinos iam pruna ferentis 145
 iamque ministrantem platanum potantibus umbras.
 verum haec ipse equidem spatiis exclusus iniquis
 praetereo atque aliis post me memoranda relinquo.
 Nunc age, naturas apibus quas Iuppiter ipse
 addidit, expediam, pro qua mercede canoros 150
 Curetum sonitus crepitantiaque aera secutae
 Dictae caeli regem pavere sub antro.
 solae communis natos, consortia tecta
 urbis habent, magnisque agitant sub legibus aevom,
 et patriam solae et certos novere penatis; 155
 venturaeque hiemis memores aestate laborem
 experiuntur et in medium quaesita reponunt.
 namque aliae victu invigilant et foedere pacto
 exercentur agris; pars intra saepta domorum
 Narcissi lacrimam et lentum de cortice gluten 160
 prima favis ponunt fundamina, deinde tenacis
 suspendunt ceras; aliae spem gentis adultos
 educunt fetus; aliae purissima mella
 stipant et liquido distendunt nectare cellas.
 sunt quibus ad portas cecidit custodia sorti, 165
 inque vicem speculantur aquas et nubila caeli,
 aut onera accipiunt venientum, aut agmine facto
 ignavom fucos pecus a praesepibus arcent.
 fervet opus, redolentque thymo fragrantia mella.
 ac veluti lentis Cyclopes fulmina massis 170
 cum properant, alii taurinis foliis auras
 accipiunt redduntque, alii stridentia tingunt
 aera lacu; gemit inpositis incudibus Aetna;
 illi inter sese magna vi brachia tollunt
 in numerum, versantque tenaci forcipe ferrum: 175
 non aliter, si parva licet componere magnis,
 Cecropias innatus apes amor urguet habendi

munere quamque suo. grandaëvis oppida curae
 et munire favos et daedala fingere tecta.
 at fessae multa referunt se nocte minores, 180
 crura thymo plenae; pascuntur et arbuta passim
 et glaucas salices casiamque crocumque rubentem
 et pinguem tiliam et ferrugineos hyacinthos.
 omnibus una quies operum, labor omnibus unus:
 mane ruunt portis; nusquam mora; rursus easdem 185
 vesper ubi e pastu tandem decedere campis
 admonuit, tum tecta petunt, tum corpora curant;
 fit sonitus mussantque oras et limina circum.
 post ubi iam thalamis se composuere, siletur
 in noctem, fessosque sopor suus occupat artus. 190
 nec vero a stabulis pluvia independente recedunt
 longius, aut credunt caelo adventantibus euris;
 sed circum tutae sub moenibus urbis aquantur,
 excursusque brevis temptant, et saepe lapillos,
 ut cumbae instabiles fluctu iactante saburram, 195
 tollunt, his sese per inania nubila librant.
 illum adeo placuisse apibus mirabere morem,
 quod neque concubitu indulgent, nec corpora segnes
 in Venerem solvunt aut fetus nixibus edunt;
 verum ipsae e foliis natos, e suavis herbis 200
 ore legunt, ipsae regem parvosque Quirites
 sufficiunt, aulasque et cerea regna refigunt.
 *saepe etiam duris errando in cotibus alas
 attrivere, ultroque animam sub fasce dedere:
 tantus amor florum et generandi gloria mellis.* 205
 ergo ipsas quamvis angusti terminus aevi
 excipiat (neque enim plus septima ducitur aestas),
 at genus immortale manet, multosque per annos
 stat fortuna domus, et avi numerantur avorum.
 praeterea regem non sic Aegyptos et ingens 210
 Lydia nec populi Parthorum aut Medus Hydaspes
 observant. rege incolumi mens omnibus una est;
 amisso rupere fidem, constructaque mella
 diripuerunt ipsae et crates solvere favorum.
 ille operum custos, illum admirantur et omnes 215

circumstant fremitu denso stipantque frequentes,
et saepe attollunt umeris, et corpora bello
obiectant pulchramque petunt per volnera mortem.

His quidam signis atque haec exempla secuti
esse apibus partem divinae mentis et haustus 220

aetherios dixere; deum namque ire per omnia,
terrasque tractusque maris caelumque profundum;
hinc pecudes armenta viros, genus omne ferarum,
quemque sibi tenuis nascentem arcessere vitas;
scilicet huc reddi deinde ac resoluta referri 225
omnia, nec morti esse locum, sed viva volare
sideris in numerum atque alto succedere caelo.

Siquando sedem augustam servataque mella
thensauri relines, prius haustu sparsus aquarum
ore fove, fumosque manu praetende sequacis. 230

*illis ira modum supra est, laesaeque venenum 236

morsibus inspirant, et spicula caeca relinquunt
adfixae venis, animasque in vulnere ponunt.* 238

bis gravidos cogunt fetus, duo tempora messis: 231

Taygete simul os terris ostendit honestum
Pleas et Oceani spretos pede reppulit amnis,
aut eadem sidus fugiens ubi piscis aquosi
tristior hibernas caelo descendit in undas. 235

*quo magis exhaustae fuerint, hoc acrius omnes 248

incumbent generis lapsi sarcire ruinas,
complebuntque foros et floribus horrea texent.* 250

sin duram metues hiemem parcesque futuro 239

contusosque animos et res miserabere fractas:
at suffire thymo cerasque recidere inanis
quis dubitet? nam saepe favos ignotus adedit

stelio et lucifugis congesta cubilia blattis;

immunisque sedens aliena ad pabula fucus

aut asper crabro inparibus se immiscuit armis, 245

aut dirum tiniae genus, aut invisae Minervae

laxos in foribus suspendit aranea cassis. 247

Si vero, quoniam casus apibus quoque nostros 251

vita tulit, tristi languebunt corpora morbo —
quod iam non dubiis poteris cognoscere signis:

continuo est aegris alius color; horrida voltum
 deformat macies; tum corpora luce carentum 255
 exportant tectis et tristia funera ducunt;
 aut illae pedibus conexae ad limina pendent,
 aut intus clausis cunctantur in aedibus, omnes
 ignavaeque fame et contracto frigore pigrae.
 tum sonus auditur gravior, tractimque susurrant, 260
 frigidus ut quondam silvis inmurmurat auster,
 ut mare sollicitum stridit refluentibus undis,
 aestuat ut clausis rapidus fornacibus ignis —
 hic iam galbaneos suadebo incendere odores
 mellaque harundineis inferre canalibus, ultro 265
 hortantem et fessas ad pabula nota vocantem.
 proderit et tunsum gallae admiscere saporem
 arentisque rosas aut igni pingua multo
 defruta vel psithia passos de vite racemos
 Cecropiumque thymum et grave olentia centaurea. 270
 est etiam flos in pratis, cui nomen amello
 fecere agricolae, facilis quaerentibus herba;
 namque uno ingentem tollit de caespite silvam,
 aureus ipse, sed in foliis, quae plurima circum
 funduntur, violae subluceat purpura nigrae; 275
 [saepe deum nexis ornatae torquibus arae]
 asper in ore sapor; tonsis in vallibus illum
 pastores et curva legunt prope flumina Mellae.
 huius odorato radices incoque baccho,
 pabulaque in foribus plenis adpone canistris. 280
 Sed siquem proles subito defecerit omnis,
 nec, genus unde novae stirpis revocetur, habebit,
 tempus et Arcadii memoranda inventa magistri
 pandere, quoque modo caesis iam saepe iuvenis
 insincerus apes tulerit cruor. altius omnem 285
 expediam prima repetens ab origine famam,
 nam qua Pellaei gens fortunata Canopi
 accolit effuso stagnantem flumine Nilum
 et circum pictis vehitur sua rura phaselis, 289
 [et viridem Aegyptum nigra fecundat harena, 291
 et diversa ruens septem discurrit in ora

usque coloratis amnis devexus ab Indis] 293
 quaque pharetratae vicinia Persidis urguet, 290
 omnis in hac certam regio iacit arte salutem. 294
 exiguus primum atque ipsos contractus in usus 295
 eligitur locus; hunc angustique imbrice tecti
 parietibusque premunt artis, et quattuor addunt,
 quattuor a ventis obliqua luce fenestras.
 tum vitulus bima curvans iam cornua fronte
 quaeritur; huic geminae nares et spiritus oris 300
 multa reluctanti opstruitur, plagisque perempto
 tunsa per integram solvontur viscera pellem.
 sic positum in clauso lincunt, et ramea costis
 subiciunt fragmenta, thymum casiasque recentis.
 hoc geritur zephyris primum inpellentibus undas, 305
 ante novis rubeant quam prata coloribus, ante
 garrula quam tignis nidum suspendat hirundo.
 interea teneris tepefactus in ossibus umor
 aestuat, et visenda modis animalia miris,
 trunca pedum primo, mox et stridentia pinnis, 310
 miscentur, tenuemque magis magis aëra carpunt,
 donec ut aestivis effusus nubibus imber
 erupere aut ut nervo pulsante sagittae,
 prima leves ineunt siquando proelia Parthi.
 Quis deus hanc, musae, quis nobis extudit artem? 315
 unde nova ingressus hominum experientia cepit?
 pastor Aristaeus fugiens Peneia tempe
 amissis, ut fama, apibus morboque fameque
 tristis ad extremi sacrum caput adstitit amnis
 multa querens atque hac adfatus voce parentem: 320
 'mater, Cyrene mater, quae gurgitis huius
 ima tenes, quid me praeclara stirpe deorum
 (si modo, quem perhibes, pater est Thymbraeus Apollo)
 invisum fatis genuisti? aut quo tibi nostri
 pulsus amor? quid me caelum sperare iubebas? 325
 en etiam hunc ipsum vitae mortalis honorem,
 quem mihi vix frugum et pecudum custodia sollers
 omnia temptanti extuderat, te matre relinquo.
 quin age et ipsa manu felicitis erue silvas,

fer stabulis inimicum ignem atque interface messis, 330
 ure sata, et duram in vitis molire bipennem,
 tanta meae si te ceperunt taedia laudis.
 at mater sonitum thalamo sub fluminis alti
 sensit. eam circum Milesia vellera nymphae 335
 carpebant hyali saturo fucata colore,
 Drymoque Xanthoque Ligeaque Phyllodoceque,
 caesariem effusae nitidam per candida colla,
 Cydippeque et flava Lycorias, altera virgo, 339
 altera tum primos Lucinae experta labores, 340
 Clioque et Beroe soror, Oceanitides ambae,
 ambae auro, pictis incinctae pellibus ambae,
 atque Ephyre atque Opis et Asia Deiopea
 et tandem positis velox Arethusa sagittis.
 inter quas curam Clymene narrabat inanem 345
 Volcani, Martisque dolos et dulcia furta,
 aequo Chao densos divom numerabat amores.
 carmine quo captae dum fuis mollia pensa
 devolvont, iterum maternas impulit auris
 luctus Aristaei, vitreisque sedilibus omnes 350
 opstipuerunt; sed ante alias Arethusa sorores
 prospiciens summa flavom caput extulit unda,
 et procul: 'o gemitu non frustra exterrita tanto,
 Cyrene soror, ipse tibi, tua maxima cura,
 tristis Aristaeus Penei genitoris ad undam 355
 stat lacrimans, et te crudelem nomine dicit.'
 huic percussa nova mentem formidine mater
 'duc, age, duc ad nos; fas illi limina divom
 tangere' ait. simul alta iubet discedere late
 flumina; qua juvenis gressus inferret. at illum 360
 curvata in montis faciem circumstetit unda
 accepitque sinu vasto misitque sub amnem.
 iamque domum mirans genetricis et umida regna
 speluncisque lacus clausos lucosque sonantis
 ibat, et ingenti motu stupefactus aquarum 365
 omnia sub magna labentia flumina terra

Nesaeae Spioque Thaliaque Cymodoceque 338

spectabat diversa locis, Phasimque Lycumque
 et caput, unde altus primum se erumpit Enipeus
 saxosusque sonans Hypanis Mysusque Caicus, 370
 unde pater Tiberinus, et unde Aniena fluente 369
 et gemina auratus taurino cornua voltu
 Eridanus, quo non alius per pingua culta
 in mare purpureum violentior effluit amnis.
 postquam est in thalami pendentia pumice tecta
 perventum et nati fletus cognovit inanis 375
 Cyrene, manibus liquidos dant ordine fontis
 germanae, tonsisque ferunt mantelia villis;
 pars epulis onerant mensas et plena reponunt
 pocula; Panchaeis adolescentunt ignibus arae;
 et mater 'cape Maeonii carchesia Bacchi: 380
 Oceano libemus' ait. simul ipsa precatur
 Oceanumque patrem rerum nymphasque sorores,
 centum quae silvas, centum quae flumina servant.
 ter liquido ardentem perfundit nectare Vestam,
 ter flamma ad summum tecti subiecta reluxit. 385
 omine quo firmans animum sic incipit ipsa:
 'est in Carphatio Neptuni gurgite vates
 caeruleus Proteus, magnum qui piscibus aequor
 et iuncto bipedum curru metitur equorum.
 hic nunc Emathiae portus patriamque revisit 390
 Pallenem; hunc et nymphae veneramur et ipse
 grandaevos Nereus; novit namque omnia vates,
 quae sint, quae fuerint, quae mox ventura trahantur;
 quippe ita Neptuno visum est, immania cuius
 armenta et turpis pascit sub gurgite phocas. 395
 hic tibi, nate, prius vinclis capiundus, ut omnem
 expediat morbi causam, eventusque secundet.
 nam sine vi non ulla dabit praecepta, neque illum
 orando flectes; vim duram et vincula capto
 tende; doli circum haec demum franguntur inanes. 400
 ipsa ego te, medios cum sol accenderit aestus,
 cum sitiunt herbae et pecori iam gratior umbrast
 in secreta senis ducam, quo fessus ab undis
 se recipit, facile ut somno adgrediare iacentem.

verum ubi correptum manibus vinclisque tenebis, 405
 tum variae eludent species atque ora ferarum.
 fiet enim subito sus horridus atraque tigris
 squamosusque draco et fulva cervice leaena,
 aut acrem flammae sonitum dabit atque ita vinclis
 excidet, aut in aquas tenuis dilapsus abibit. 410
 sed quanto ille magis formas se vertet in omnis,
 tam tu, nate, magis contende tenacia vincla,
 donec talis erit mutato corpore, qualem
 videris, incepto tegeret cum lumina somno.'

Haec ait et liquidum ambrosiae defundit odorem, 415
 quo totum nati corpus perduxit; at illi
 dulcis compositis spiravit crinibus aura,
 atque habilis membris venit vigor. est specus ingens
 exesi latere in montis, quo plurima vento
 cogitur inque sinus scindit sese unda reductos, 420
 deprensus olim statio tutissima nautis;
 intus se vasti Proteus tegit obice saxi.
 hic iuvenem in latebris aversum a lumine nymphea
 collocat, ipsa procul nebulis obscura resistit.
 iam rapidus torrens sitientis Sirius Indos 425
 ardebat caelo, et medium sol igneus orbem
 hauserat; arebant herbae, et cava flumina siccis
 faucibus ad limum radii tepefacta coquebant:
 cum Proteus consueta petens e fluctibus antra
 ibat; eum vasti circum gens umida ponti 430
 exultans rorem late dispersit amarum.
 sternunt se somno diversae in litore phocae;
 ipse velut stabuli custos in montibus olim,
 vesper ubi e pastu vitulos ad tecta reducit,
 auditisque lupos acuunt balatibus agni, 435
 considit scopulo medius, numerumque recenset.
 cuius Aristaeo quoniam est oblata facultas,
 vix defessa senem passus componere membra
 cum clamore ruit magno, manicisque iacentem
 occupat. ille suae contra non immemor artis 440
 omnia transformat sese in miracula rerum,
 ignemque horribilemque feram fluviumque liquentem.

verum ubi nulla fugam reperit fallacia, victus
 in sese redit, atque hominis tandem ore locutus
 'nam quis te, iuvenum confidentissime, nostras 445
 iussit adire domos? quidve hinc petis?' inquit. at ille
 'scis, Proteu, scis ipse; neque est te fallere quiquam;
 sed tu desine velle. deum praecepta secuti
 venimus, hinc lassis quaesitum oracula rebus.'
 tantum effatus. ad haec vates vi denique multa 450
 ardentis oculos intorsit lumine glauco,
 et graviter frendens sic fatis ora resolvit:
 'non te nullius exercent numinis irae;
 magna luis commissa: tibi has miserabilis Orpheus
 hautquaquam ob meritum poenas, ni fata resistant, 455
 suscitât, et rapta graviter pro coniuge saevit.
 illa quidem, dum te fugeret per flumina praeceps,
 inmanem ante pedes hydram moritura puella
 servantem ripas alta non vidit in herba.
 at chorus aequalis dryadum clamore supremos 460
 implerunt montis; flerunt Rhodopeiae arces
 altaque Pangaea et Rhesi Mavortia tellus
 atque Getae atque Hebrus et Actias Orithyia.
 ipse cava solans aegrum testudine amorem
 te, dulcis coniunx, te solo in litore secum, 465
 te veniente die, te decedente canebat.
 Taenarias etiam fauces, alta ostia Ditis,
 et caligantem nigra formidine lucum
 ingressus manisque adiit regemque tremendum
 nesciaque humanis precibus mansuescere corda. 470
 at cantu commotae Erebi de sedibus imis
 umbrae ibant tenues simulacraque luce carentum,
 quam multa in foliis avium se milia condunt,
 vesper ubi aut hibernus agit de montibus imber,
 matres atque viri defunctaque corpora vita 475
 magnanimum heroum, pueri innuptaeque puellae,
 impositique rogis iuvenes ante ora parentum;
 quos circum limus niger et deformis harundo
 Cocyti tariâque palus inamabilis unda
 alligat, et noviens Styx interfusa coerct. 480

quin ipsae stupuere domus atque intima Leti
 Tartara caeruleosque implexae crinibus angues
 Eumenides, tenuitque inhians tria Cerberus ora,
 atque Ixionii cantu rota constitit orbis.
 iamque pedem referens casus evaserat omnis, 485
 redditaque Eurydice superas veniebat ad auras
 pone sequens (namque hanc dederat Proserpina legem),
 cum subita incautum dementia cepit amantem,
 ignoscenda quidem, scirent si ignoscere manes:
 restitit, Eurydicenque suam iam luce sub ipsa 490
 immemor heu victusque animi respexit. ibi omnis
 effusus labor atque immitis rupta tyranni
 foedera terque fragor stagnist auditus Averni.
 illa 'quis et me' inquit 'miseram et te perdidit Orpheu,
 quis tantus furor? en iterum crudelia retro 495
 fata vocant, conditque natantia lumina somnus.
 iamque vale: feror ingenti circumdata nocte
 invalidasque tibi tendens, heu non tua, palmas'
 dixit, et ex oculis subito ceu fumus in auras
 commixtus tenuis fugit diversa, neque illum 500
 prensantem nequiquam umbras et multa volentem
 dicere praeterea vidit; nec portitor Orci
 amplius obiectam passus transire paludem.
 quid faceret? quo se rapta bis coniuge ferret?
 quo fletu manis, quae numina voce moveret? 505
 [illa quidem Stygia nabat iam frigida cumba.]
 septem illum totos perhibent ex ordine menses
 rupe sub aëria deserti ad Strymonis undam
 flesse sibi et gelidis haec evolvisse sub astris
 mulcentem tigris et agentem carmine quercus; 510
 qualis populea maerens philomela sub umbra
 amissos queritur fetus, quos durus arator
 observans nido inplumis detraxit; at illa
 flet noctem, ramoque sedens miserabile carmen
 integrat, et maestis late loca questibus implet. 515
 nulla Venus, non ulli animum flexere hymenaei.
 solus hyperboreas glacies Tanaimque nivalem
 arvaque Riphaeis numquam viduata pruinis

lustrabat raptam Eurydicen atque inrita Ditis
 dona querens; spretae Ciconum quo munere matres 520
 inter sacra deum nocturnique orgia Bacchi
 discerptum latos iuvenem sparsere per agros.
 tum quoque marmorea caput a cervice revolsum
 gurgite cum medio portans Oeagrius Hebrus
 volveret, Eurydicen vox ipsa et frigida lingua 525
 a! miseram Eurydicen anima fugiente vocabat,
 Eurydicen toto referebant flumine ripae.'

Haec Proteus, et se iactu dedit aequor in altum,
 quaque dedit, spumantem undam sub vertice torsit.
 at non Cyrene; namque ultro adfata timentem: 530

'nate, licet tristis animo deponere curas.
 haec omnis morbi causa, hinc miserabile nymphae,
 cum quibus illa choros lucis agitabat in altis,
 exitium misere apibus. tu munera supplex
 tende petens pacem, et facilis venerare napaeas; 535
 namque dabunt veniam votis, irasque remittent.
 sed modus orandi qui sit, prius ordine dicam.
 quattuor eximios praestanti corpore tauros,
 qui tibi nunc viridis depascunt summa Lycaei,
 delige, et intacta totidem cervice iuencas. 540

quattuor his aras alta ad delubra dearum
 constitue, et sacrum iugulis demitte cruorem,
 corporaque ipsa boum frondoso desere luco.
 post ubi nona suos Aurora ostenderit ortus,
 inferas Orphei Lethaea papavera mittes, 545
 et nigram mactabis ovem, lucumque revises:
 placatam Eurydicen vitula venerabere caesa.'

Haec mora: continuo matris praecepta facessit;
 ad delubra venit, monstratas excitat aras,
 quattuor eximios praestanti corpore tauros 550
 deligit, et intacta totidem cervice iuencas.

post ubi nona suos Aurora induxerat ortus,
 inferas Orphei mittit, lucumque revisit.
 hic vero subitum ac dictu mirabile monstrum
 aspiciunt, liquefacta boum per viscera toto 555
 stridere apes utero et ruptis effervere costis,

immensasque trahi nubes, iamque arbore summa
confluere et lentis uvam demittere ramis.

Haec super arborum cultu pecorumque cane-
bam et super arboribus, Caesar dum magnus ad altum
fulminat Euphraten bello, victorque volentis
per populos dat iura, viamque adfectat Olympo.
illo Vergilium me tempore dulcis alebat
Parthenope studiis florentem ignobilis oti,
carmina qui lusi pastorum, audaxque iuventa,
Tityre, te patulae cecini sub tegmine fagi.

560

565

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μ. ΓΑΛΤΑΤΣΕ

Homeri carm. ed. Dindorf. Ed. IV.	
Mit Einleitung von Sengebusch.	
Ilias	2.25
— Odyssea	2.25
— Ed. V cur. Hentze. Ilias.	
2 partes à	—75
— Odyssea. 2 partes à	—75
— ed. Ludwich. Odys. 2 voll.	
Ed. min. à	—75
Horatius ed. Müller. Ed. II maior	1.—
— Ed. II minor	—75
Hyginus Gromaticus ed. Gemoll .	—75
Hymni Homerici ed. Baumeister .	—75
Hyperides ed. Blafs. Ed. II . . .	1.35
Iamblich Protrepicus ed. Pistelli .	1.80
Iliadis carmina ed. Koechly . . .	3.—
Incerti auctoris lib. de Constantino	
Magno ed. Heydenreich	—60
Josephus, Fl., ed. Naber. Vol. I II à	3.—
Isaeus ed. Scheibe	1.20
Isocrates edd. Benseler-Blafs. Ed. II.	
2 voll.	2.70
Iuliani imp. op. ed. Hertlein. 2 voll.	6.75
Iurisprudentiae anteiustinianae re-	
liquiae ed. Huschke. Ed. V . . .	6.75
— Indices ed. Fabricius	1.80
— Suppl. Bruchstücke a. Schriften	
röm. Juristen. Von Huschke . . .	—75
Iustiniani inst. ed. Huschke . . .	1.—
— novellae ed. Zachariae. 2 voll.	10.50
Iustinus ed. Jeep. Editio maior .	2.70
— Editio minor	—90
— ed. Rühl	1.50
Iuvenalis ed. Hermann	—45
Iuveni libb. evang. ed. Marold . .	1.80
Livius ed. Weissenborn-Müller. 6 voll. à	1.—
Vol. I—IV auch in je 2 Heften à	—60
Ferner einzeln: Lib. I et II . . .	—45
Lucian ed. Jacobitz. 3 voll. . . .	6.30
— Auch in 6 partes, à pars . . .	1.05
Lucretius ed. Bernays	1.50
Lycophron ed. Kinkel	1.80
Lycurgus ed. Scheibe	—60
Lyds ed. Wachsmuth	2.70
Lysias ed. Scheibe. Ed. II	1.20
Macrobius ed. Eysenhardt	5.40
Manethon ed. Koechly	1.50
Marcellus ed. Helmreich	3.60
Martialis ed. Gilbert	2.40
Martianus Capella ed. Eysenhardt	4.50
Maximus et Ammon. ed. Ludwich.	1.80
Minucius Felix ed. Baehrens . . .	1.35
Nicephori opusc. hist. Boor	3.30
Nicomachus ed. Hoche	1.80
Nonnus ed. Koechly. 2 voll. . . .	9.—
— paraphrasis ed. Scheindler . . .	4.50
Onosandros ed. Koechly	1.20
Orosius ed. Zangemeister	3.—
Ovidii opera edd. Merkel et Ehwald.	
3 voll.	2.90
— tristia ed. Ehwald	—45
— fasti	—60
— metamorphoseon del. ed. Polle .	—60
Panegyrici latini XII ed. Baehrens	3.60
Pausanias ed. Schubart. 2 voll. .	3.60
Persius ed. Hermann	—30

Phaedrus ed. Müller	—30
Philodemus, de musica ed. Kemke .	1.50
Philostratus ed. Kayser. 2 voll. .	8.25
Pindarus ed. Christ	1.—
Plato edd. Hermann-Wohlrab. 6 voll.	10.50
[Auch in 15 einzelnen Heften.]	
Plantus ed. Fleckeisen. Vol. I. II.	2.70
— einzelne Stücke à	—45
Plini epistolae ed. Keil	1.20
— natur. historia ed. Jan. 6 voll.	13.20
Plinius et Gargilius Mart. ed. Rose	2.70
Plotinus ed. Volkmann. 2 voll. .	9.—
Plutarchus ed. Sintenis. 5 voll. .	8.40
[Auch in 14 einzelnen Heften.]	
— mor. ed. Bernardakis. 3 voll. à	3.—
Poetae lat. min. ed. Baehrens. 6 voll.	20.10
Poetarum Rom. fragm. ed. Baehrens	4.20
Polemon ed. Hinck	1.—
Polyaenus edd. Wölflin-Melber. Ed. II	7.50
Polybius edd. Büttner-Dindorf. 4 voll.	12.60
Pomponii Melae de chronographia	
libri tres rec. Frick	1.20
Porphyrio ed. Meyer	4.20
Porphyrii op. sel. ed. Nauck. Ed. II.	3.—
Proclus ed. Friedlein	6.75
Propertius ed. Müller	—60
Quintilianus ed. Bonnell. 2 voll. .	2.40
— lib. X ed. Halm	—30
— declamationes ed. Ritter . . .	4.80
Quintus Smyrn. ed. Koechly (vergr.)	1.50
Rerum naturalium script. Graeci	
ed. Keller. Vol. I.	2.70
Rhetores Graeci ed. Spengel. 3 voll.	9.—
Rutilius Namatianus ed. Müller .	—75
Sallustius ed. Eufner	—45
Scholia in Sophoclis tragoediae	
vetera ed. Papageorgius	4.80
Scribonii Largi comp. ed. Helmreich	1.80
Scriptores historiae Augustae ed.	
Peter. 2 voll. Ed. II.	7.50
— metrici Graeci ed. Westphal. Vol. I	2.70
— erotici Graeci ed. Hercher. 2 voll.	7.50
— metrologici ed. Hultsch. 2 voll.	5.10
Seneca ed. Haase. 3 voll.	7.80
— trag. edd. Peiper et Richter . .	4.50
— rhetor ed. Kiefling	4.50
Sili Italici Punica ed. Bauer. Vol. I	2.40
Sillographi Graeci v. Corpusculum.	
Simeo Stylus ed. Langkavel	1.80
Sophocles edd. Dindf-Mekler. Ed. VI	1.50
— einzelne Stücke à	—30
Soranus ed. Rose	4.80
Stattius edd. Baehrens et Kohlmann,	
2 voll.	7.85
Stobaei floril. ed. Meineke. 4 voll.	9.60
— eclogae ed. Meineke. 2 voll. .	6.—
Strabo ed. Meineke. 3 voll. . . .	6.—
Suetonius ed. Roth	1.50
Tacitus ed. Halm. 2 voll. Ed. IV	2.40
Vol. I. (Ann.) auch in 2 fasc. à	—75
— Germania, Agricola et dia-	
logus ed. Halm	—45
Terentius ed. Fleckeisen	1.20
Testamentum, novum, Graece ed.	
Buttmann. Ed. IV	2.25
Themistius ed. Spengel. 2 voll. .	6.—

	<i>M. 3</i>
Leodorus Prodomus ed. Hercher	— 50
Theon Smyrnaeus ed. Hiller . . .	3.—
Theophrastus ed. Wimmer. 3 voll.	6.60
Theophrasti char. ed. Fofs (vergr.)	1.20
Theophylacti historiae ed. de Boor	6.—
Thucydides ed. Boehme. 2 voll.	2.40
Thibullus ed. Müller.	— 30
Ulpian ed. Huschke. Ed. V. . . .	— 75
Valerius Flaccus ed. Baehrens . .	1.50
— Maximus ed. Kempf	4.50
— Julius ed. Kuebler	2.70
Varronis rerum rust. libb. ed. Keil	1.50
Vegetius ed. Lang. Ed. II.	3.90
Velleius Paterculus ed. Haase . .	— 60
— ed. Halm	1.—
Vergilius Mar. ed. Ribbeck	1.35
— Bucolica et Georgica	— 45
— Aeneis	— 90
Vergilius ed. Güthling. Vol. I.	
— Bucolica. Georgica	— 45
— Vol. II. Aeneis	— 90
— grammaticus ed. Huemer	2.40
Xenophontis expeditio Cyri ed.	
— Hug. Ed. minor	— 75
— Ed. maior	1.20
— hist. Graeca ed. Keller. Ed. min.	— 90

	<i>M. 3</i>
Xenophontis institutio Cyri ed.	
— Hug. Ed. min.	— 90
— Ed. maior	1.50
— comment. ed. Gilbert. Ed. minor	— 45
— Ed. maior	1.—
— scripta min. ed. Dindorf	— 90
Zonaras ed. Dindorf. 6 voll. . . .	12.50

Bibliotheca scriptorum medii aevi Teubneriana.

Albertus Trollus ed. Merzdorf . .	3.—
Amareius, Sextus, ed. Manitius .	2.25
Canabutzes, Ioannes, ed. Lehnardt	1.80
Christus patiens ed. Brambs . . .	2.25
Thiofridi ita Willibr. ed. Rossberg	1.80
Vitae sancti XI metr. ed. Harster	3.—

Bibliotheca scriptorum latinorum recentioris aetatis.

Mureti, M. A., scripta selecta.	
— Ed. I. Frey Vol. I et II.	1.20
Ruhnkenii, D., elogium Tiberii	
— Heisterhusii. Ed. I. Frey	— 45

Verlag von B. G. Teubner in Leipzig.

Griechisches Schulwörterbuch. Von G. E. Benseler und K. Schenkl. 2 Bände. gr. Lex.-8.

I. Griechisch-Deutsch. Von G. E. Benseler. 8. Aufl. von Georg Autenrieth. 1886. geh. 6 *M.* 75 *S.*

II. Deutsch-Griechisch. Von K. Schenkl. 4. Aufl. 1884. geh. 9 *M.*

Lateinisches Schulwörterbuch. Von F. A. Heinichen. 2 Bände. gr. Lex.-8.

I. Lateinisch-Deutsch. 5. Aufl. von A. Draeger. 1887. geh. 6 *M.*

II. Deutsch-Lateinisch. 4. Aufl. von A. Draeger. 1883. geh. 5 *M.*

Wörterbuch zu den Homerischen Gedichten. Von G. Autenrieth. 6. Auflage. gr. 8. 1890. geh. 3 *M.*

Wörterbuch zu Xenophons Anabasis. Von F. Vollbrecht. 7. Aufl. gr. 8. 1891. geh. 1 *M.* 80 *S.*

Wörterbuch zu Xenophons Hellenica. Von K. Thiemann. 2. Aufl. gr. 8. 1888. geh. 1 *M.* 50 *S.*

Schulwörterbuch zu C. J. Cäsar. Von H. Ebeling. Dritte Auflage, von A. Draeger. gr. 8. 1884. geh. 1 *M.*

Wörterbuch zu den Lebensbeschreibungen des Cornelius Nepos. Von S. Haacke. 11. Aufl. 8. 1891. geh. 1 *M.* Mit dem Texte des Nepos 1 *M.* 20 *S.*

Nepos-Vokabular. Von E. Schaefer. 3 Teile. kart. je *M.* — 40.
(I. Teil. 3. Aufl., II. Teil. 2. Aufl. von Ortmann.)

Wörterbuch zu Ovids Metamorphosen. Von J. Siebelis. Vierte Auflage, von Fr. Polle. gr. 8. 1885. geh. 2 *M.* 70 *S.*

Wörterbuch zu den Fabeln des Phädrus. Von A. Schaubach. 3. Aufl. 8. 1888. geh. 60 *S.* Mit dem Texte des Phädrus 90 *S.*

Wörterbuch zu Siebelis' tirocinium poeticum. Von A. Schaubach. 8. Aufl. gr. 8. 1888. geh. 45 *S.*